

TAMPEREEN MUSIIKKIAKATEMIATALON LAAJENNUS

DIPLOMITYÖ
PEKKA POHJOLA

Arkkitehtuurin laitos
Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu
Aalto-yliopisto
2017

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Pekka Pohjola
Työn nimi: Tampereen Musiikkiakatemiatalon laajennus
Laitos: Arkkitehtuurin laitos
Professori: Rakennussuunnittelu
Professuurin koodi: A-8
Työn valvoja ja ohjaaja: Professori Pirjo Sanaksenaho
Kuvaplanssit: 6 kpl
Pienoismallit: 1 kpl
Vuosi: 2017
Kieli: suomi
Sivumäärä (selostus + liitteet): 39 + 3
Avainsanat: laajennus, julkinen rakennus,
Tampere, Pyynikki, konservatorio

Tampereen Musiikkiakatemia on historiansa aikana kärsinyt jatkuvista tilaongelmista. 1930-luvulta asti toiminut oppilaitos on toiminut tähän päivään asti erilaisissa vuokratiloissa hajallaan ympäri Tampereen kaupunkia. Koulun ensimmäinen oma, vuonna 1974 valmistunut rakennus todettiin pian riittämättömäksi. Vuonna 2013 Tampereen Konservatoriotalon säätiö järjesti yleisen kansainvälisen arkkitehtuurikilpailun laajennuksen suunnittelusta konservatoriotalon tontille.

Tässä työssä esitetään suunnitelma, joka pohjautuu arkkitehtuurikilpailun alkuperäiseen kilpailuohjelmaan. Työssä esitellään ensin Musiikkiakatemia ja suunnittelutehtävän taustaja, ja suunnittelun kaupunkikuvallisia ja toiminnallisia lähtökohtia. Arkkitehtuurikilpailun voittaja ja hankkeen nykytila käsitellään lyhyesti.

Tuomaristo totesi suunnittelutehtävän kilpailun jälkeen poikkeuksellisen haastavaksi. Suunnittelutontti on ahdas ja kaupunkikuvallinen tilanne vaativa. Pysäköintiratkaisu, suurten salitilojen mahdollistaminen tontille ja toimivien huoltoyhteyksien ja käyttäjävirtojen ratkaisu vaatii tarkkaa optimointia. Äänisuunnittelun rooli korostuu suunnittelutehtävässä, ja kokonaisratkaisun on toiminnallisuudeltaan ja hengeltään sovellettava sekä koulu- että kulttuurirakennukseksi. Tässä työssä esitetty suunnitelma pyrkii löytämään tehtävän haasteisiin tasapainoisen ja perustellun ratkaisun.

ABSTRACT

Author: Pekka Pohjola
Title of thesis: Tampere Music Academy Building Extension
Department: Department of Architecture
Academic Chair: Building Design
Chair Code: A-8
Supervisor and Instructor: Professor Pirjo Sanaksenaho
Drawing Panels: 6 pcs
Models: 1 pc
Year: 2017
Language: Finnish
Number of Pages (report + appendix): 39 + 3
Keywords: extension, public building,
Tampere, Pyynikki, conservatory

Throughout its history Tampere Music Academy has suffered from a constant lack of premises to house its functions. The music school, founded in the 1930's, has to this day operated in a variety of rental spaces scattered all over the city of Tampere. The spaces in the school's first own building were soon found insufficient. In 2013 The Foundation of Tampere Music Conservatory conducted an open international architectural competition for the design of an extension building to be built on the school's property.

The design presented in this thesis is based on the original competition program. The history and backgrounds of the Music Academy and the competition are presented first, followed by discussion on the basis for the design both in terms of cityscape and the functional concept of the building. The winner of the architectural competition is presented briefly.

After the competition the jury concluded that the design task was exceptionally challenging. The plot is relatively small and the urban context architecturally divided. The parking solution, fitting large music hall spaces in, and getting both service flow and user flow to work requires that the design is well optimized. The role of acoustic design is emphasized in the task, and the overall design solution has to work both in terms of functionality and spirit as a school building as well as a cultural building. The design presented in this thesis strives for a balanced and justified solution to the design problem.

SISÄLLYSLUETTELO

Tiivistelmä / Abstract 2

Sisällysluettelo 3

Johdanto 4

MUSIIKKIAKATEMIAN JA TEHTÄVÄN TAUSTOISTA

Suomalaisesta musiikinopetuksesta ja Tampereen Musiikkiakatemia tehtävästä 6

Musiikkiakatemia ja tilaongelman historiasta 7

Musiikkiakatemia ja Pyynikintori osana Tampereen kaupunkiympäristön kehittämistä 9

SUUNNITTELU TEHTÄVÄ

Pyynikinrinne ja torin ympäristö 12

Tontti ja suunnittelualue 12

Vanha konservatoriorakennus 14

Tilaohjelma ja toiminnalliset tavoitteet 17

Tehtävän problematiikasta 18

Laajennusrakentamisesta 18

Kilpailun voittajasta ja hankkeen nykytilasta 19

SUUNNITELMA

Kaupunkikuva ja julkisivut 22

Toiminnallisuus 27

Akustiikasta 34

Rakenteet ja laajuustiedot 37

Lähteet 39

LIITE - planssipiennökset

JOHDANTO

Tässä diplomityössä suunnittelen Tampereen Musiikkiakatemiatalolle laajennusrakennuksen.

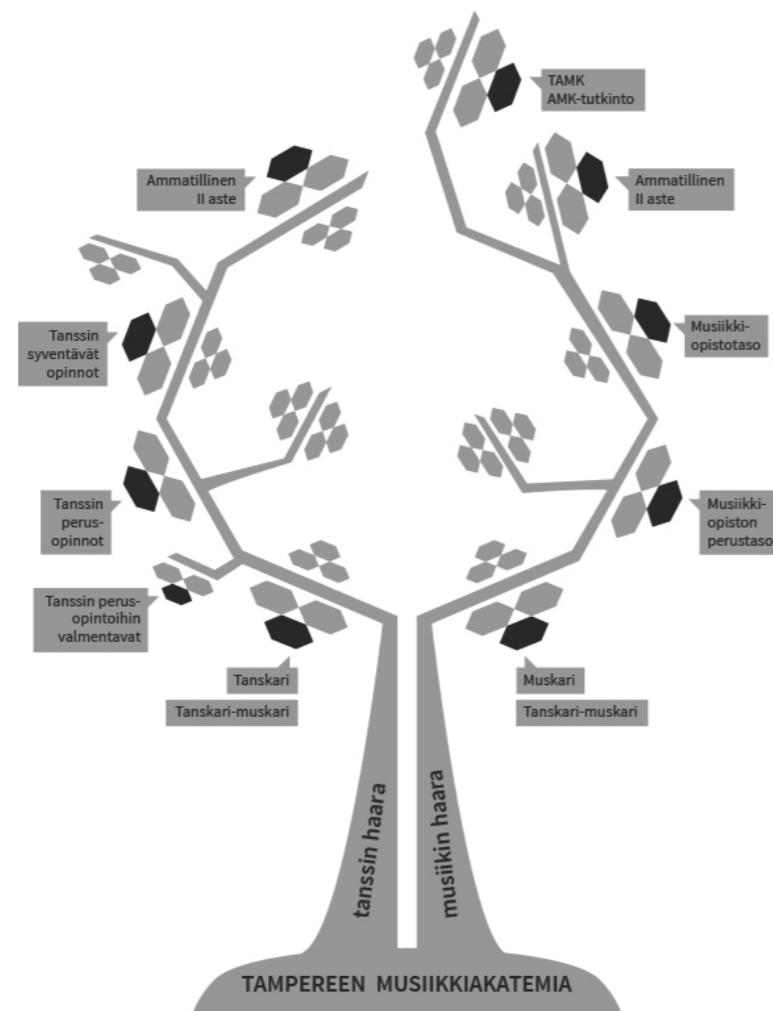
Tampereen Konservatoriotalon Säätiö järjesti laajennuksen suunnittelusta yleisen arkkitehtuurikilpailun joka ratkaistiin kesällä 2014. Kilpailutehtävä valikoitui diplomityöni aiheeksi johtuen sen otollisesta ajankohdasta, soveltumisesta aiempiin opintoihini ja toisaalta omasta kiinnostuksestani musiikkia ja Tampereen kaupunkia kohtaan. Työ perustuu kilpailun alkupe- räiseen tehtävänantoon. En kuitenkaan ehtinyt jättää kilpailuun ehdotusta, sillä yritin liian pitkään löytää tehtävään tyydyttävän ratkaisun joka noudat- taisi kaikkia tehtävänannon alkumääreitä. Sellaisen löytäminen on prosessin aikana osoittautunut varsin haasteelliseksi.

Rakennus, jonka toteutumiseen arkkitehtuurikilpailu toivon mukaan lähi- vuosina johtaa, on osa vuosikymmeniä kestänyttä tilojenhankinnan jatku- moa. Vuonna 1931 Tampereen musiikkiopistona aloittanut oppilaitos ehti toimia vuosikaudet vuokratiloissa ympäri kaupunkia ennenkuin se sai en- simmäisen oman rakennuksensa Pyynikintorin etelälaidalta vuonna 1974. Rakennus todettiin kuitenkin nopeasti ahtaaksi kasvavalle käyttäjämääräl- leen. Nyt käynnissä oleva rakennushanke on viimeisin reaktio tilaongelmaan ja mahdollisuus saavuttaa synergiaetuja tuomalla myös tanssin opetus- ja esitystiloja saman katon alle.

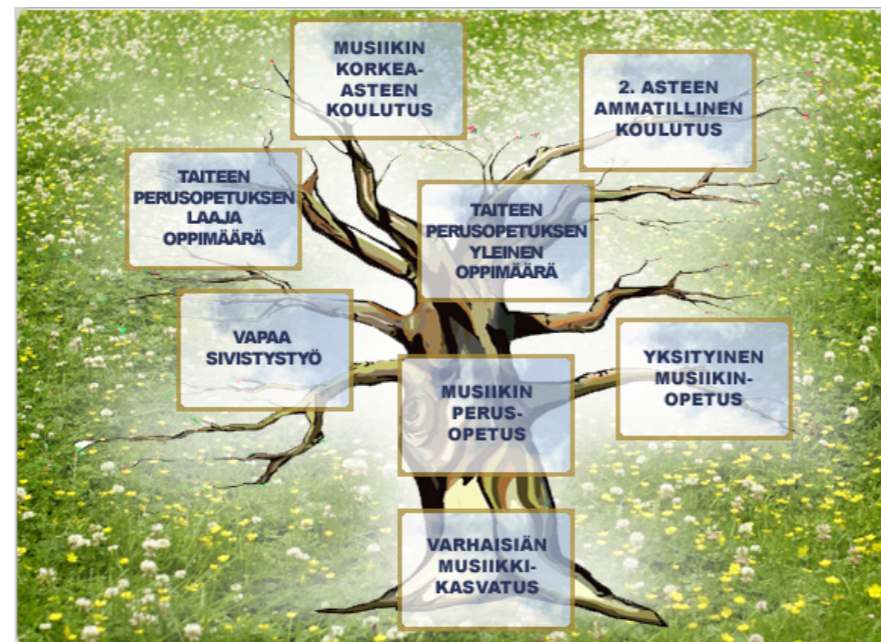
Musiikkiakatemiatalon laajentaminen kytkeytyy myös Tampereen kaupun- gin laajempiin suunnitelmiin kaupunkiympäristön kehittämiseksi ja elävöit- tämiseksi. Kaupunginhallituksen loppuvuonna 2015 hyväksymä Tampereen keskustan kehittämissuunnitelma 2015-2030 nimeää Pyynikintorin ympäristön yhdeksi painopisteistään.

Tämä työ keskittyy laajennusrakennuksen suunnitelmaan.

MUSIIKKIAKATEMIAN JA TEHTÄVÄN TAUSTOISTA

Tampereen Musiikkiakatemia opetuksen rakenne (kuva: www.tampereenmusiikkiakatemia.fi)

Suomalaisen musiikinopetuksen rakenne (kuva: <http://www.musiikinopetus.fi>)

SUOMALAISESTA MUSIIKINOPETUKSESTA JA TAMPEREEN MUSIIKKIAKATEMIAN TEHTÄVÄSTÄ

Lapsi voi omaksua innostuksen musiikkiin jo omassa olohuoneessa. Ensimmäinen tavoitteelliseksi katsottu, mutta vapaaehtoinen, musiikin opetusympäristö on musiikkileikkikoulu eli muskari, jollainen toimii lähes kaikissa musiikkioppilaitoksissa. Muskarissa annetaan varhaisiän musiikkikasvatusta ja se on tarkoitettu pääasiassa alle kouluikäisille lapsille. Muskarin tarkoituksena on mm. herättää ja tukea lapsen innostusta musiikkia kohtaan tarjoamalla musiikkiin liittyviä positiivisia elämyksiä ja tukea samalla lapsen kaikkia kehitysalueita.

Ensimmäinen oppivelvollisuuden piiriin kuuluva musiikinopetus saadaan peruskoulussa. Musiikin perusopetuksen valtakunnalliseen opetussuunnitelma pyrkii mm. auttamaan opiskelijaa omien musiikillisten kiinnostuksenkohteiden löytämisessä ja pitkäjänteisyyden iskostamisessa harjoitteluun. Lukion musiikinopetus perustuu samalle yleissivistävyyden ajatukselle kuin lukiokoulutus yleensä. Oppilaan on tarkoitus hahmottaa musiikki merkittävänä osana ihmisen kulttuuria ja muodostaa laajempaa kuvaa sen ilmenemismuodoista ja merkityksistä sekä taiteiden välisistä mahdollisuuksista. Omaan ilmaisuun, kokeiluihin ja musiikilliseen kanssakäymiseen rohkaiseminen on oleellista. Peruskoulun ja lukion musiikinopetus on musiikin perusopetusta.

Yleisen oppivelvollisuuden ulkopuolella musiikkia opetetaan taiteen perusopetuksessa, jonka oppimäärät voivat valmistaa opiskelijaa sekä musiikkiharrastukseen että myöhempään ammatti- tai korkeakoulututkintoon. Musiikin taiteen perusopetusta annetaan joko yleisen tai laajan oppimäärän mukaan. Yleisen oppimäärän opiskelussa tavoitteet muodostuvat oppilaan henkilökohtaisten tavoitteiden pohjalta, ja tärkeää on yhdessäolo ja oppiminen. Laajan oppimäärän opetusta antavat pääsääntöisesti musiikkioppilaitokset. Laaja oppimäärä ohjaa oppilaita pitkäjänteiseen työskentelyyn, ja se ulottuu varhaiskasvatuksesta musiikin perustason kautta musiikkiopistotason opintoihin ja valmistaa opiskelijaa musiikkialan ammatti- ja korkea-asteen opintoihin. Laajaa oppimäärää tarjoavat musiikkiopistot, konservatoriot ja Sibelius-Akatemian nuorisokoulutus.

Musiikkialan 2. asteen ammatillisesta koulutuksesta vastaavat konservatoriot, joissa suoritettua ammatillisen perustutkinnon jälkeen opiskelija voi toimia esimerkiksi muusikon ammatissa tai hakeutua musiikin korkea-asteen koulutukseen ammattikorkeakouluihin tai yliopistoihin ja Sibelius-Akatemiaan, joka on Suomen ainoa musiikkialan korkeakoulu.

Tampereen Musiikkiakatemia on elokuussa 2012 aloittanut koulutuskokonaisuus, joka sisältää Tampereen konservatorion ja Tampereen ammattikorkeakoulu TAMK:in musiikin ja tanssin koulutustarjonnan varhaiskasvatuksesta ammatilliselle perustasolle ja musiikin osalta AMK-tasolle asti. Musiikkiakatemia toimii Tampereen Konservatorion Säätiön sille vuokraamissa tiloissa konservatoriotalossa ja muutamissa ulkoa vuokratuissa tiloissa. Konservatoriotalon laajennuksen valmistumisen myötä kaikki opetus saadaan saman katon alle, ja kokonaisuudesta aletaan käyttää nimeä Tampereen Musiikkiakatemia.

VPK:n talo, josta musiikkiopisto vuokrasi ensimmäisen oman huoneensa (kuva: Koppinen 2001, s.19)

Rumputunti Tirkkosen talon kylpyhuoneessa (kuva: Koppinen 2001, s.27)

MUSIIKKIAKATEMIAN JA TILAONGELMAN HISTORIASTA

Perustaminen, alkuvuodet ja ensimmäinen oma huone

Tampereen Musiikkiakatemia historian voidaan katsoa olevan yhtä kuin Tampereen konservatorion ja sen edeltäjän, Tampereen musiikkiopiston, historia. Tampereen musiikkiopisto perustettiin vuonna 1931. Sitä ennen kaupungin musiikkielämä oli elänyt varovaista nousukautta. Harrastuneisuus oli alkanut lisääntyä, mutta opetusta oli tarjolla lähinnä yksityistuntien muodossa. Kapellimestari Ilmari Veneskoski oli vuonna 1917 perustanut puolisonsa Gerdan kanssa Tampereen musiikkikoulun, vasta Suomen toisen yleisen musiikkikoulun. Veneskoskista täysin riippuvainen koulu oli kuitenkin lopettanut toimintansa jo vuonna 1924. Tampereen kaupungin aloitteellisuus musiikinopetuksen ja -harrastuksen nostamiseksi oli ollut vähäistä, joten seuraavan kaupunkiin syntyneen musiikkioppilaitoksen, Tampereen kansankonservatorion, oli perustanut Helsingin kansankonservatorion perustaja, tutkija-säveltäjä Armas Launis vuonna 1926. Opetuksen laatu oli kuitenkin myöhemmin joutunut arvostelun kohteeksi ja toimintaa olivat leimanneet rahoitusongelmat ja hallintokiistat. (Koppinen 2001, s.9-11)

Tätä taustaa vasten, ja musiikkielämän vilkastumisen myötä, alkoi kaupungin soitonopettajien keskuudessa kyteä ajatus sellaisen musiikkioppilaitoksen perustamisesta, jossa annettaisiin ammattimaista ja monipuolista opetusta. Tampereen musiikkiopistoyhdistys ry:n perustamiskokous pidettiin huhtikuussa 1931. Opettajia oli kaupungissa tarjolla runsaasti, ja moni kansankonservatorion opettajista siirtyi musiikkiopiston palvelukseen tai alkoi opettaa molemmissa. (Koppinen 2001, s.12-13)

Tampereen musiikkiopiston ensimmäinen lukukausi alkoi 14. syyskuuta 1931, jolloin opistossa aloitti 70 oppilasta. Opiston ensimmäiset tilat vuokrattiin VPK:n talosta Korttelahdenkatu 25:stä. Kyse oli kuitenkin vain yhdestä huoneesta, joka toimi sekä opetus- että kansliatilana vuorotellen. Enempiin tiloihin ei ollut varaa, joten valtaosa opetuksesta tapahtui opettajien kotona. Myös opiston omistama tarpeisto oli vähäistä, ja mm. piano ja harmoni olivat vuokrattuja. Opiston alkuvuosia leimasivat muutenkin rahoitusvaikeudet, joiden seurauksena moni palkanmaksuun tyytymätön opettaja jätti opiston. Vaikeuksista kuitenkin selvitettiin opettajien uhrautuvuuden, johdon oveluuden ja muutamien firmojen ja yksityishenkilöiden tuella. Alun ongelmien jälkeen oppilasmäärä alkoi kasvaa ollen 122 lukuvuoden 1938-39 päättyessä. (Koppinen 2001, s.14-18)

Tilaongelma kuitenkin säilyi. Sotien jälkeisen opiskelijaryntäyksen seurauksena oppilaita oli vuonna 1948 jo 420 ja omina tiloina edelleen vain yksi huone. Oppilaiden sisäänottoa jouduttiin jo rajoittamaan. Kaupunki myönsi viimein vuonna 1950 musiikkiopiston käyttöön ammattikoulun talosta viisi huonetta, jotka kuitenkin sijaitsivat kellaritiloissa ja kärsivät mm. huonosta ilmanvaihdoista. Suurin osa opetuksesta järjestettiin edelleen opettajien kotona. (Koppinen 2001, s.21)

”Hajanainen musiikkiopisto”

Tampereen kaupunki oli alkanut ymmärtää musiikkiopiston merkityksen kaupungille ja sen opistolle myöntämä tuki kasvoi tasaisesti koko 1950-luvun ajan. Opistolla oli nyt tiloja VPK:n talossa, ammattioppilaitoksessa, Aleksanterinkatu 38:ssa, Aleksanterin kansakoululla ja lastentarhaseminaarin yhteydessä. Opetusta annettiin edelleen myös opettajien kotona, ja lisäksi opistolla oli opetuspisteitä myös Nokialla, Pirkkalassa ja Kangasalla. Ilta-sanomat kutsui opistoa artikkelissaan vuonna 1955 ”Hajanaiseksi musiikkiopistoksi”. Pian kaupunki lupasi opistolle tiloja vielä rakenteilla olevan uimahallin yhteyteen tulevan retkeilymajan tiloista. Uimahallin Majatornin valmistuttua syksyllä 1956 musiikkiopisto kykeni keskittämään kolmasosan opetuksestaan sen seitsemännestä kerroksesta saatuihin kahdeksaan huoneeseen, ja ammattioppilaitoksen kellaritiloista voitiin luopua kokonaan. Vuosien 1948 ja 1958 välillä opiskelijamäärä yli tuplaantui, nousi 420:stä 1045:een. Kolmasosa opetuksesta tapahtui kuitenkin edelleen opettajien kotona ja Majatornin tilojen käyttöä hankaloitti vuorottaistoiminta majoitushuoneina. Kosketinsoittimet piti keväisin siirtää säilytykseen muualle, usein sopimattomiin tiloihin, eikä kuljetuskaan tehnyt niille hyvää. Musiikkiopistossa tilojen hajanaisuus nähtiin kuitenkin tilapäisratkaisuna. Tavoitteena oli saada tiloja valmisteilla olleesta kulttuuritalosta ja saada lopulta oma opistorakennus.

Vuonna 1957 musiikkiopiston rehtoriksi valittu Eero Nallinmaa halusi palauttaa opiston alkuperäisen

Konservatorion vielä rakentamaton tontti Pyyrikintorin laidalla (kuva: Koppinen 2001, s.38)

Valmistumassa oleva konservatoriotalo (kuva: Koppinen 2001, s.40)

tavoitteen ”ammattiin tähtäävästä monipuolisesta koulutuksesta”. Opiskelijamäärän rajoittamisesta keskusteltiin 1950-luvun lopussa jatkuvasti. Vuonna 1960 opisto muutti Kauppakatu 6:ssa sijaitsevaan jugend-taloon, ”Tirkkosen taloon”, jonka kahdeksan huoneen ansiosta voitiin luopua tilapäisistä luokista kouluissa ja vähentää kotiopetuksen määrää. Myös ryhmäopetukselle saatiin nyt asialliset tilat ja yleinen yhteisöllisyys lisääntyi. Opisto jatkoi kasvamistaan, mutta huippuvuoden 1960 jälkeen talousvaikeudet sekä puute opettajista ja tiloista johtivat oppilasmäärän pienentämistöimiin. Lisätiloja vuokrattiin edelleen, seuraavat kahdeksan luokkaa vuonna 1962 Varman talosta Aleksanterinkatu 24:stä. Vuonna 1963 VPK:n ja uimahallintalon tiloista luovuttiin, ja tilalle vuokrattiin opetustilaa NM-KY:n huoneistosta ja kahden talon kellareista Sammonkadulta. Tilaongelma pakotti opiston kuitenkin edelleen antamaan hätäopetusta jopa Tirkkosen talon kylpyhuoneessa. Vuonna 1964 Varman talon tilat vaihtuivat liiketiloihin Teiskontie 1:ssä. Seuraavana vuonna musiikkiopistossa astui voimaan osastojako, jolla tähdättiin harrastelijoiden karsimiseen painopisteen siirtymässä nuoriso- ja ammattiopetukseen. Opistossa oli tässä vaiheessa myös konservatorio- ja jatko-opinto-osastot. Edellisen toiminta keskitettiin nyt Pyynikin rinteestä, Palomäentietä vuokrattuun taloon. Vaihteleva opetustilojen vuokraus jatkui 1970-luvun puolelle ennenkuin opisto viimein sai oman talon. (Koppinen 2001, s.24-28)

Oma talo

Musiikkiopisto oli jo vuodesta 1939 ollut mukana eri taiteenalojen yhteisessä kulttuuritalohankkeessa, joka sisälsi Tampereelta puuttuvan konserttisalin. Hanke ponnahti vuosien saatossa esiin silloin tällöin ja supistui hiljalleen pelkäksi musiikkitaloksi. Eteneminen oli kuitenkin tahmeaa, ja alkoi näyttää siltä, ettei musiikkiopisto saisi riittäviä tiloja yhteisestä talosta. Opisto irroitautui hankkeesta vuonna 1961, sillä se oli alkanut suunnitella omaa rakennustaan. Vuonna 1961 jätettiin tonttiantimus, jossa toivottiin tonttia kosken länsipuolelta, suurten koulujen läheltä. Kaupunki ehdotti musiikkiopistotalolle entisen teurastamon tonttia - joka lopulta päättyi musiikkitalohankkeen, Tampere-talon, tontiksi - tai Pyyrikintorin päädyn tonttia Tampereen lyseon naapurista. Jälkimmäinen varattiin musiikkiopistolle sillä ehdolla, ettei talo peittäisi Pyynikin harjua. Rakennus ei siis voinut olla liian korkea, eikä sisältää yleistä konserttisalia. Ensimmäiset piirustukset laati kaupungin arkkitehtitoimisto lukuvuonna 1962-63. Rahoitusvaikeudet kuitenkin siirsivät hanketta jatkuvasti eteenpäin. Vuonna 1970 valmistuivat uudet piirustukset, ja rahoitus alkoi selkiintyä. Suunnitelmista vastasi rakennusinsinööri Teuvo Viitanen kaupungin arkkitehtiosastolta ja salin akustiikka oli arkkitehti Alpo Halmeen käsialaa. Suunnitelmissa oli eräässä vaiheessa esiintynyt myös myöhemmin rakennettava lisäosa, joka sisälsi suuren konserttisalin. Rahoitusongelmat jättivät sen kuitenkin aikeeksi. (Koppinen 2001, s.35-39)

Maistraatti myönsi rakennusluvan lopulta vasta marraskuussa 1972, jolloin rakennustyöt aloitettiin. Harjannostajaisia vietettiin joulun alla 1973 ja uuteen taloon muutettiin 19. elokuuta 1974. Samalla voitiin viimein luopua kaikista opistolla vuokralla olleista tiloista ja 43-vuotinen vuokralaisaika päättyi. Rakennusta viimeisteltiin vielä noin puoli vuotta. Opistotalon vihkiäiset pidettiin helmikuussa 1975, ja rakennusvaihe todettiin päättyneeksi 15. syyskuuta. Oma talo paransi toimintaolosuhteita ja sisäistä viestintää huomattavasti. Hyvin pian jouduttiin kuitenkin toteamaan, että tilat olivat jälleen riittämättömät. Esimerkiksi musiikkileikkikoululle ja kamarimusiikkiryhmiä ei ollut tarpeeksi tiloja, ja konserttisalia halusivat vuokrata käyttöönsä sivuillisetkin. Opiston johtokunnan oli todettava, ettei oppilasmäärää voida sittenkään enää lisätä, ja musiikkiopisto keskittyi tästedes ensisijaisesti ammattikoulutuksen antamiseen. (Koppinen 2001, s.40-43)

Tampereen musiikkiopisto liittyi ensimmäisten joukossa Suomeen luota-

vaan konservatoriojärjestelmään, ja sen nimi muutettiin 1.6.1978 Tampereen konservatorioksi. Musiikkiopiston oppilaitosmuoto jakautui kolmeen uuteen muotoon: musiikkikouluun, musiikkiopistoon ja konservatorioon. Jo 1960-luvulta asti oli puheissa välähdellyt myös nimi Tampereen musiikkiakatemia. Se oli etenkin vuonna 1957 valitun rehtori Eero Nallinmaan lempilapsi. Kantavana ajatuksena oli, että musiikkiakatemiassa musiikkiopiston tehtävä laajenisi myös musiikkitieteellisen tutkimuksen alalle. Nuoriso-opetuksen ja konservatorion ammatillisen opetuksen lisäksi akatemian korkeimpana portaana olisi korkeakouluosasto ja alimpana vielä musiikkileikkikoulu. Konservatorio ei Nallinmaan aikana ehtinyt kehittyä hänen toivomakseen akatemiaksi, mutta tänä päivänä Tampereen Musiikkiakatemia -nimen alla toimii musiikki- ja tanssileikkikoulut, musiikki- ja tanssiopistot ja musiikin sekä tanssin ammattiopetusta antava konservatorio sekä musiikin alan ammattikorkeakoulu. Oppilaitos on siis enemmän tai vähemmän saavuttanut Nallinmaan vanhan vision. (Koppinen 2001, s.43-45)

Tilaongelman viimeiset luvut

Uusi talo oli jo valmistuttuaan käynyt pieneksi ja puheet lisärakennuksesta oli aloitettu nopeasti. Tontilla oli vielä tilaa. Asia ei kuitenkaan edennyt vuosiin, ennenkuin se otettiin esille vuonna 1985. Tavoitteena oli sekä saneerata vanha rakennus, että rakentaa laajennus. Molempien suunnitelmat käynnistyivät vuonna 1986, mutta rahoitustilanteen vuoksi vain toteutettiin vain saneeraus, joka sisälsi mm. opetustilojen pintaremontin ja konserttisalin rakentamisen käytännössä kokonaan uudelleen akustiikan parantamiseksi. Saneerauksen jälkeen salia keuhuttiin lehdistössä yhdeksi maan parhaista kamarimusiikkisaleista. Samassa yhteydessä oli perustettu Tampereen Konservatoriotalon Säätiö, joka on siitä eteenpäin hallinnoinut taloa ja vuokrannut sitä eteenpäin konservatorion ja myöhemmin ammattikorkeakoulun käyttöön. (Koppinen 2001, s.52-55)

Lisärakennuksen tavoittelua jatkettiin edelleen. Syksyllä 1996 valmistui arkkitehti Matti Lindbergin suunnittelema laajennusosa, jossa äänitiivit lisätilat sijoitettiin vanhan konservatorion kattotasolle. Niihin kuului kamarimusiikkisali, äänitysstudio, kolme lyömäsoitinluokkaa ja inva- sekä tavarahissit. Erityisesti tanssiopetus ja yhteismusisointi kärsivät silti edelleen tilanpuutteesta, ja tiloja vuokrattiin talon ulkopuolelta. (Koppinen 2001, s.59-60)

Vasta vuonna 2013 järjestetty arkkitehtuurikilpailu oli seuraava todellinen yritys saada pitkäaikainen ratkaisu 1930-luvulla käynnistyneeseen tilanpuutteen kierteseen. Kilpailun voittajaksi valitun ehdotuksen nimi ”Coda” on taidemusiikissa käytetty termi musiikillisen kokonaisuuden päätöselämentille ja kuvaa hyvin tulevan laajennusrakennuksen merkitystä jatkumon päätteenä.

UUSI TAMPERE -työpajassa tehty ehdotus Pyynikintorin ja Tampereen taidemuseon alueen elävöittämiseksi.
Arkkitehdit Rudanko + Kankkunen, 2013 (kuva: uusi-kaupunki.fi)

MUSIIKKIAKATEMIA JA PYYNIKINTORIN YMPÄRISTÖ OSANA TAMPEREEN KAUPUNKIYMPÄRISTÖN KEHITTÄMISTÄ

Tampere on määritellyt kaupunkistrategian, joka sisältää kaupungin kehittämisen keskeiset tavoitteet. Kaupungilla on myös keskustan kehittämissuunnitelma, jonka tällä hetkellä voimassa oleva versio on hyväksytty kaupunkinhallituksessa vuonna 2015. (www.tampere.fi/tampereen-kaupunki.html, 11.07.2016)

Kaupunkistrategia määrittelee tavoitteikseen mm. Tampereen aseman vahvistamisen kulttuuri-, kongressi-, tapahtuma- ja matkailukaupunkina, ja koulutuksen vetovoimaisuuden sekä keskustan elinvoiman vahvistamisen. Tavoitteet liittyvät Pyynikintorin ympäristössä mm. Musiikkiakatemia ja Tampereen taidemuseon suunnitelmiin ja mahdollisiin synergiaetuihin alueen opetus- ja kulttuurilaitosten välillä. (*Tampereen kaupunkistrategia 2025 -julkaisu*)

Keskustan kehittämissuunnitelma, Viiden tähden keskusta, on kaupungin oma näkemys keskustan kaupunkirakenteen, kaupunkikuvan, kaupunkikulttuurin ja kaupunkiympäristön tulevaisuudesta. Kehittämissuunnitelmassa määritellyistä toimenpidekokonaisuuksista Pyynikintorin alue esiintyy useimmissa. Liikenne ja liikkuminen -toimenpideohjelmassa Pyynikintorin ohittavalle Pirkankadulle suunnitellaan raitiotielinjaa, ja Pyynikintorille kaavaillaan toriparkkia. Molempien merkitys alueen oppi- ja kulttuurilaitoksille on selvä. Rakentaminen ja arkkitehtuuri -ohjelmassa Pyynikintorista pohjoiseen oleva Amurin asuinalue on merkitty täydentävän asuntorakentamisen alueeksi, millä on vaikutuksia alueen yleiseen elinvoimaan. Urbaanit ulkotilat ja kaupunkivihreä -ohjelmassa Pyynikintori on merkitty kehitettäväksi toriksi/aukioksi, ja Kaupunkikulttuuri, tapahtumat ja matkailu -ohjelmassa kehitettäväksi tapahtumapaikaksi. (*Viiden tähden keskusta -tiivistelmäjulkaisu*)

Musiikkiakatemia keskittäminen ja kehittäminen Pyynikintorin laidalla on osa edellämainittujen ohjelmien tavoitteista samoin, kuin tätä kirjoitettaessa käynnissä oleva kilpailu torin pohjoislaidalla sijaitsevan Tampereen taidemuseon laajennusrakennuksesta ja Pyynikintorin alueen kehittämisen ideoinnista. Tampereen kaupunki pyrkii kehittämään Pyynikintorista läntisen kaupungin kulttuuri- ja palvelukeskittymän. Itse tori nähdään potentiaalisena paikkana ympäröivien laitosten toiminnan esittelylle.

SUUNNITTELUTEHTÄVÄ

Suunnittelutontin sijainti Tampereella (kuva: Google Earth -palvelu)

Suunnittelualueen ympäristön kaupunkirakennetta, suunnittelualue punaisella merkityn konservatoriotalon vasemmalla puolella

PYYNIKINRINNE JA TORIN YMPÄRISTÖ

Tampereen konservatoriotalo sijaitsee keskustan länsipuolella, Pyynikinrinteen kaupunginosassa, korttelissa 115, Pyynikintorin etelälaidalla. Matkaa Tampereen keskustorille on noin kilometri.

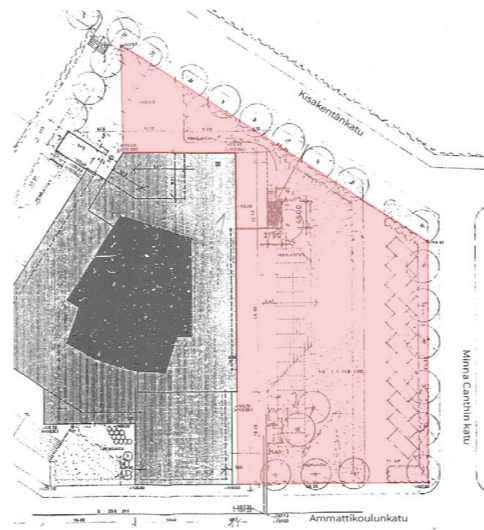
Pyynikinrinne rajautuu etelässä Pyynikinharjun luonnonsuojelualueeseen, idässä Mariankatuun ja pohjoisessa Pirkankatuun, joka on keskustan itä-länsisuuntainen kehittyvä pääväylä. Alue on rakentunut pääosin 1900-luvun alkupuolella Lars Sonckin piirtämän, jugendin ihanteita mukailevan, asemakaavan pohjalta. Tontit ovat vaihtelevan kokoisia ja muotoisia ja kadut myötäilevät harjumaaston muotoja. Pääosa alueen rakennuksista on 1920-luvulla rakennettuja, klassistisia, kaksikerroksia ja aumakattoisia puutaloja pastellisävyyllä maalattuna. Aikaisimmat säilyneet rakennukset ovat 1910-luvulta. Rakennuksilta edellytettiin asemakaavassa edustavaa ulkoarkkitehtuuria. Erityinen merkitys alueen ilmeelle on ollut kaupunginarkkitehti Bertel Strömmerillä, joka on suunnitellut suuren osan huviloista ja useita julkisia rakennuksia. Suurin osa huviloista sijaitsee konservatoriotalon eteläpuolisen Kisakentänkadun ja sen eteläpuolisen Palomäentien varrella. Joukossa on myös joitakin sosiaalista asuntotuotantoa edustavia rakennuksia. Alueella on runsaasti istutuksia.

Pyynikintori - entiseltä nimeltään Aleksanterintori - on alueen pohjoisosassa Pirkankatuun rajautuva entinen markkinapaikka, joka nykyään toimii lähinnä linja-autoasemana ja pysäköintialueena. Konservatoriotalon lisäksi toria reunustavat Tampereen lyseon lukio ja joukko kivisiä asuinkerrostaloja, kaikki kuusi-kerroksisia. Pyynikinharju alkaa nousta konservatoriotalon tontin kohdalla, ja torin rakennusten vaikuttava mittakaava vaihtuu nopeasti harjun rinteeseen kaksikerroksisiin huviloihin ja pienkerrostaloihin. Pyynikintorin vieressä on myös mm. pienempi Heinätori ja Pyynikin urheilukenttä. Toriaukean ja Pirkankadun pohjoispuolella sijaitsee Tampereen taidemuseo puistoiheen.

(http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1245, 12.07.2016)
(<https://fi.wikipedia.org/wiki/Pyynikinrinne>, 12.07.2016)
(<https://fi.wikipedia.org/wiki/Pyynikintori>, 12.07.2016)

TONTTI JA SUUNNITTELUALUE

Konservatoriotalon tontti sijaitsee kaupunkikuvallisessa rajapinnassa, jossa Pyynikintorin latojen korkeat kiverrostalot vaihtuvat jo tontin länsi- ja eteläreunoilla pääosin kaksikerroksisiin auma- ja harjakattoisiin puutaloihin. Vanha konservatoriotalo sijoittuu tontin itäreunalle. Länsireunalla on rehevää kasvillisuutta ja autopaikkoja talossa asioivien käyttöön. Laajennusrakennuksen suunnittelualue on kilpailuohjelmassa määritelty tälle alueelle. Suunnittelualueen matalin piste on vanhan rakennuksen ja Ammattikoulunkadun kulmassa ja tontti nousee etelään kohti harjua siten, että tontin eteläpuolisen rajan korkein piste on noin viisi metriä ylempänä. Suunnittelualue on kaikilta reunoiltaan katujen ympäröimä. Pohjoispuolella alue rajautuu Ammattikoulunkatuun josta haarautuva Kisakentänkatu rajaa aluetta sekä lännessä että etelässä. Suunnittelualue on määritelty alkamaan suoraan vanhan konservatoriotalon kyljestä. Vanhan talon IV-konehuone ilmanottoineen sijaitsee suunnittelualueella.

Suunnittelualue, pohjoinen kuvassa alhaalla (kuva: kilpailuohjelma)

Ilmakuva etelän suunnasta, konservatorioalok keskellä. (kuva: <https://www.bing.com/maps/preview>)

Ilmakuva Pyynikintorin suunnasta kohti harjua, vasemmalla Tampereen lyseon lukio (kuva: kilpailuohjelma)

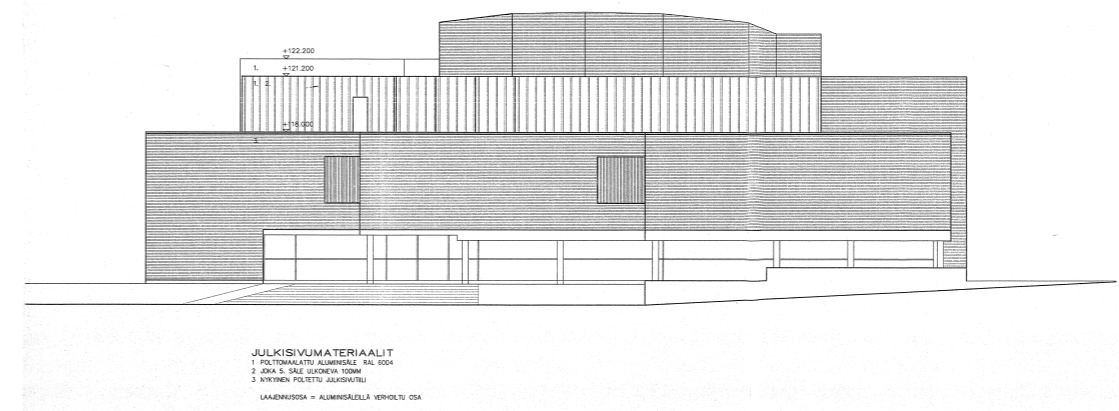
Tyypillisiä Pyynikintorin puutaloja, kuva Kisakentänkadulta suunnittelutontin eteläpuolelta

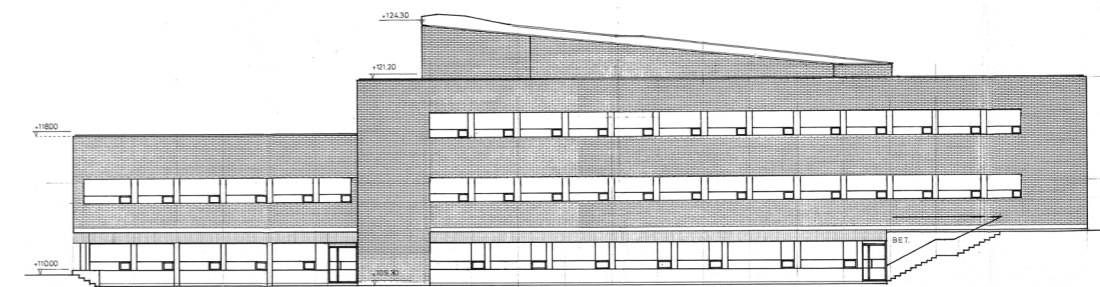
Pyynikintoria nykyisessä käytössään

Konservatoriotalon 1. kerros (kuva: kilpailumateriaali)

Konservatoriotalon pohjoisjulkisivu (kuva: kilpailumateriaali)

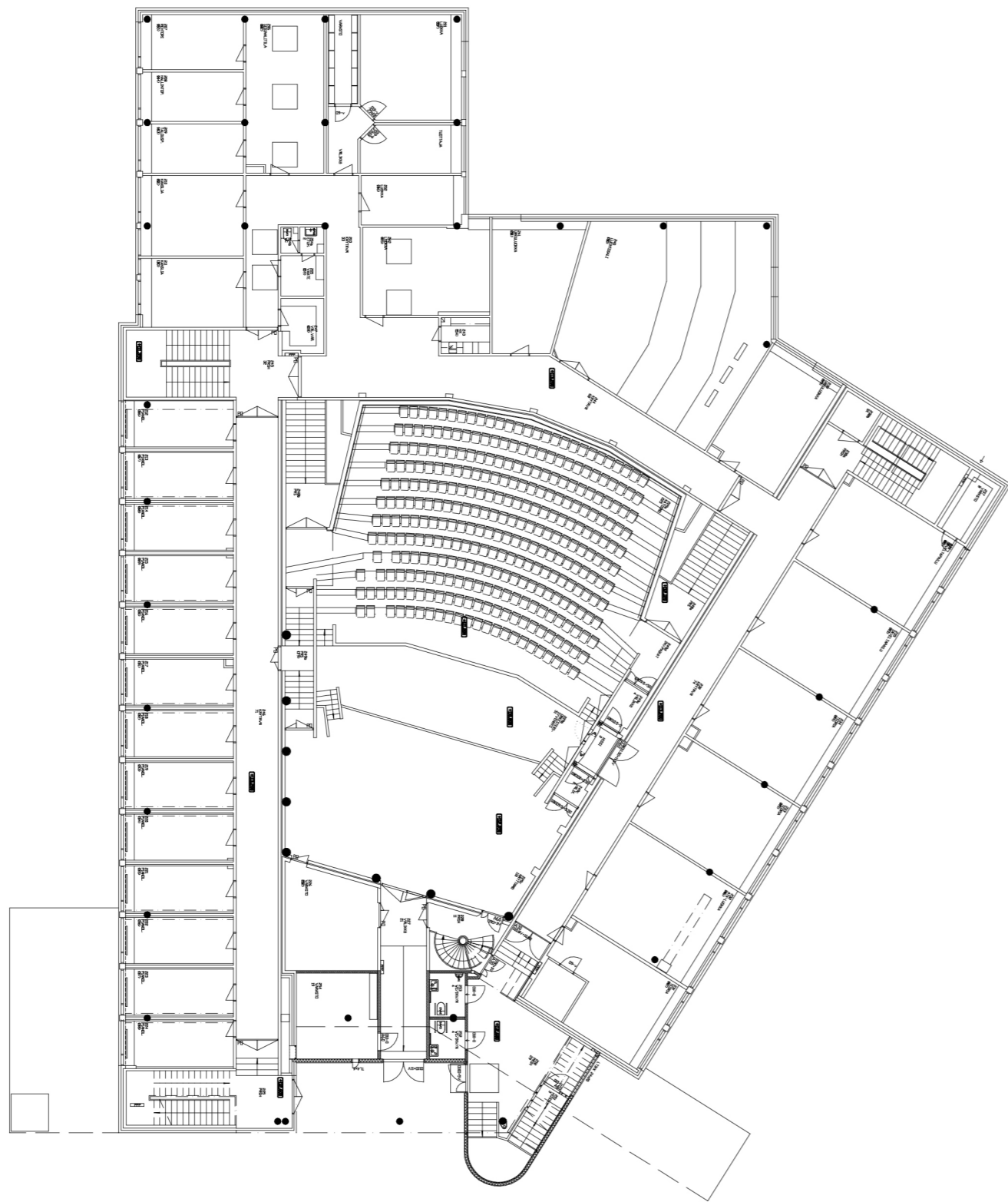

Konservatoriotalon julkisivu länteen suunnittelalueen suuntaan (kuva: kilpailumateriaali)

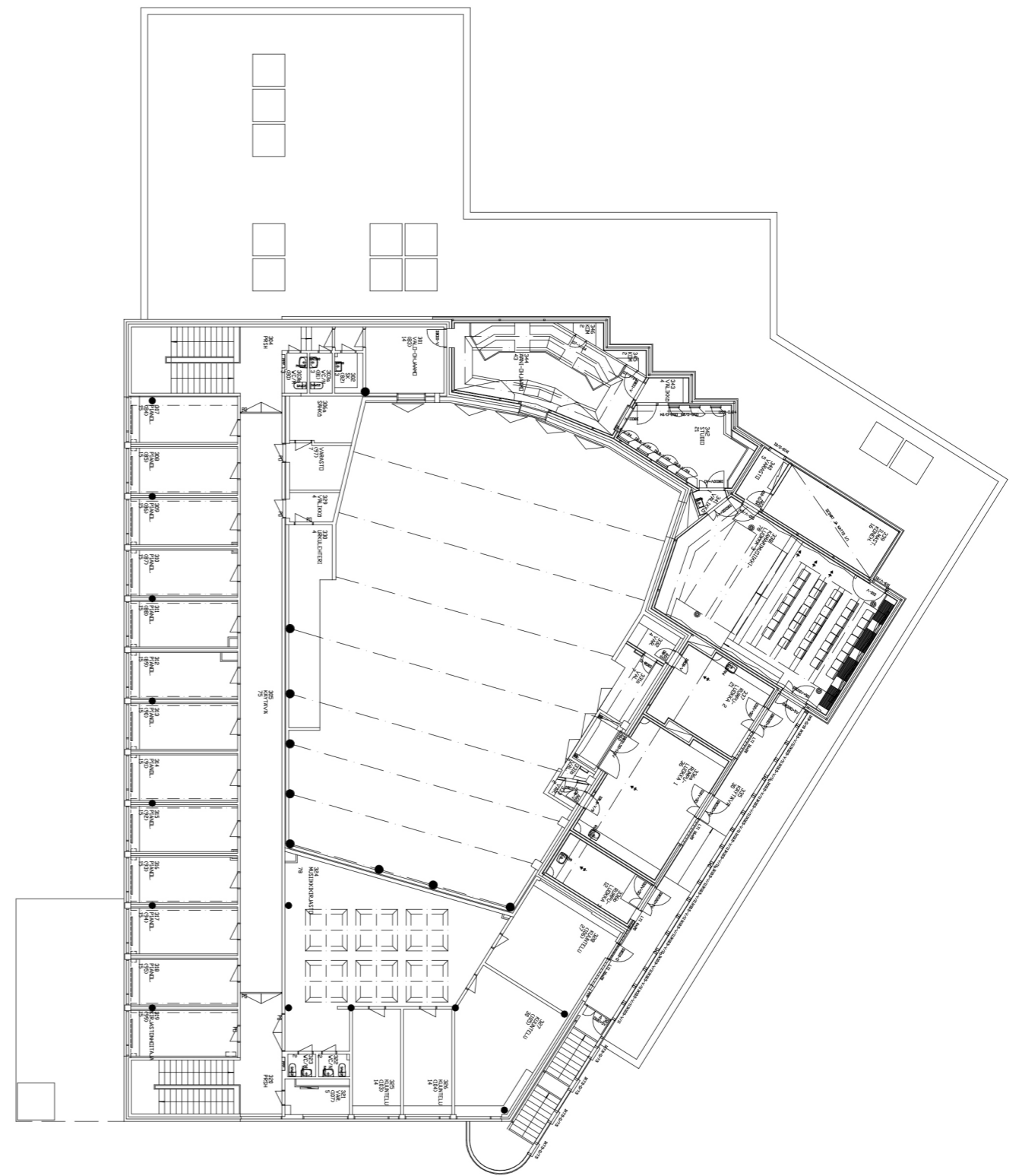
VANHA KONSERVATORIORAKENNUS

Vanha konservatoriorakennus sijaitsee tontilla niin, että pääsisäänkäynti on tontin matalimmassa kohdassa Pyynikintorin puoleisella reunalla. Rakennuksen sydämenä on konserttisali, jonka huolto tapahtuu rakennuksen takaa, Kisakentänkadun puolelta, yhtä kerrostasoa ylempää. Rakennus on rinteessä, joten ensimmäinen kerros jää takasivultaan maan alle. Näissä osissa sijaitsee teknisiä tiloja ja esiintyjien harjoitus- ja pukeutumistiloja. Viuhkamaisen konserttisalin molemmin puolin on opetustiloja kolmessa kerroksessa pitkän suoran käytävän varrella. Tilat jatkuvat toisessa ja kolmannessa kerroksessa myös salin etupuolelle. Kolmannen kerroksen tilat idän ja pohjoisen puolella ovat vuonna 1996 valmistunutta laajennusosaa, ja käsittävät mm. kamarimusiikkisalin ja studiotiloja. Sisäntulokerroksessa salin edusta toimii aula-, lämpiö- ja kahvilatilana, jonka läntisen reunan ulkonemassa on kahvila keittiöineen sekä opetustiloja. Samalla alueella toisessa kerroksessa sijaitsivat hallinnon tilat. Musiikkikirjasto kuunteluhuoneineen sijaitsee salin takana kolmannessa kerroksessa.

Rakennuksen julkisivut ovat punatiiliset lukuunottamatta kolmannen kerroksen laajennusosaa, joka on vihreäksi polttoaalattua alumiinilevyä. Opetustiloilla on nauhaikkunajulkisivut. Rakennuksen massa on suhteellisen monimuotoinen ulkonemineen ja konserttisalin muun kattopinnan ylle nousevine kaltevine kattoineen.

Konservatoriotalon 2. kerros (kuva: kilpailumateriaali)

Konservatoriotalon 3. kerros (kuva: kilpailumateriaali)

Konservatoriotalo pääsisäänkäynnin suunnasta (kuva: kilpailumateriaali)

Konservatoriotalon suunnitteluvuonon puoleista julkisivua (kuva: kilpailumateriaali)

Näkymä Ammattikoulunkadulta suunnitteluvuonon suuntaan (kuva: kilpailumateriaali)

Näkymä suunnitteluvuonolle Ammattikoulunkadun ja Kisakentänkadun kulmasta (kuva: kilpailumateriaali)

Tila	Neliömäärätarve	Huomautus	Noudatettavat suositukset ja määräykset
Mahdollisimman paljon luokkia yksilöopetukseen, kuitenkin vähintään 10 x 30m2	vähintään 300 m2	Huomioitava myös kuutioliavuus! Huonekorkeus mielellään 3m +	Huomioidaan standardit SF5907 ja ISO11654 jälkikiunnassa ja absorptiomateriaaleissa
Lyömäsoittimien opetustilat 3 x 40m2	120 m2	Huomioitava soittimien liikutteluun saleihin, mutta toisaalta ääni ei saa kulkea tilojen välillä.	Huomioidaan standardit SF5907 ja ISO11654 jälkikiunnassa ja absorptiomateriaaleissa
"Uusi Pyynikkisali"	500 m2, josta näyttämö 200m2 (sisältää muunneltavan orkesteri-syvennyksen)	Porrastettu katsomo noin 300 paikkaa.	Huomioitava kuutioliavuus ja konserttisaliakustiikka
Tanssi- ja musiikkiteatterisali "black box"	300 m2	Muunneltava katsomo	Äänen sähköinen vahvistus huomioitava absorptiopinnoissa. Huomioidaan standardit SF5907 ja ISO11654 jälkikiunnassa ja absorptiomateriaaleissa
Teorialuokat	1 x 110m2 + 4 x 55m2 = 330m2		Luokkaopetustila, noudatetaan SF5907 määrittelemää puheensiiirtindeksiä luokkatilalle.
Tanssitilat: kaksi keskikokoista salia ja yksi pieni Lisäksi pukuvasto	480 m2 pelkät salit	Sosiaalitilat ja pukuvasto käsitellään yhdessä muiden sosiaalitilojen kanssa. Tanssisaaleissa huomioitava tanssilattian vaatimukset ja korkeus 4m	Äänieristys kuten matala liikuntatila, standardi SF5907
Soitinvarastotilaa	100m2	Sijoitetaan kellariin jos mahdollista	Ei erityisvaatimuksia
Yhteysoittotila	40m2 + 10m2 = 50m2	Akustiikka ja äänieristys huomioitava erityisesti. Sijoitetaan kellariin jos mahdollista	Musiikkiluokka, sähköinen vahvistus SF5907 ja ISO11654
Vapaa säestys, pianon ryhmäopetus	40m2		Huomioidaan standardit SF5907 ja ISO11654 jälkikiunnassa ja absorptiomateriaaleissa
Pyynikintie 2 korvaavat tilat: Sävellysluokka, 2 x atk luokka, pianopedagogisen laboratorion kaltainen tila, jossa mahdollisuus myös videoneuvotteluun	100m2		Sävellysluokka ja atk-luokat äänieristys ja absorptio kuten teorialuokat, pianopedagoginen laboratorio akustisesti erittäin vaativa studiotila
Musiikkileikkikoululle kunnolliset tilat	2 x 70m2 = 140 m2		Päiväkodin liikunta- ja musiikkitalan kaltainen luokkahuone. Huomioidaan standardit SF5907 ja ISO11654 jälkikiunnassa ja absorptiomateriaaleissa.
Sosiaalitilat henkilökunnalle	150m2		Sisältää suihku- ja wc- sekä keittiötilan ja opettajahuonetilan. Ei muita erityisvaatimuksia. Käyttäjämäärä 100 henkilöä (yhtäaikaisia käyttäjiä max. 30 henkilöä)
Sosiaalitilat tanssijoille	75m2		Sisältää suihku- ja wc-tilat sekä miehille että naisille (yhtäaikaisia käyttäjiä 25)
Sauna	20m2		
Kuntosali	50m2		
Siivoojille tilat pyykinpesuun ja laitteiden sekä tarvikkeiden säilytykseen.	50m2		Pääsiivouskeskus ja joka kerrokseen siivouskomerot, joissa vesijohto ja viemäri. Pääsiivouskeskuksessa pyykin pesu ja kuivaustilat
TILAT YHTEENSÄ	2 805m2	+ autopaikat	
Pysäköintitilat henkilökunnan tarpeisiin	noin 45 autopaikkaa	Osa autopaikoista sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan ulkotiloihin	Määrä laskettu nykyisen kaavamääräyksen ja henkilömäärän (opiskelijat/opettajat) pohjalta.

Muut määrittelyt

Rakennusoikeutta käytetty 4575m2
Rakennuksen tilavuus 21400m3
Rakennusoikeus tontilla 10600m2
Rakennusoikeutta jäljellä 6025m2

Toiminta ei saa katketa rakennusaikana.

Kaikkissa tiloissa ilman suhteellinen kosteus ylläpidettävissä tasolla 35% +-5%-yksikköä
Tilat varustetaan kulunvalvonnalla ja uloskäynnit tallentavalla kameravalvonnalla sekä murtohälytysjärjestelmällä ja automaattisella paloilmajärjestelmällä.
Jäähdytysilmastointi optiona

Arkkitehtuurikilpailun tilaohjelma (kuva: kilpailumateriaali)

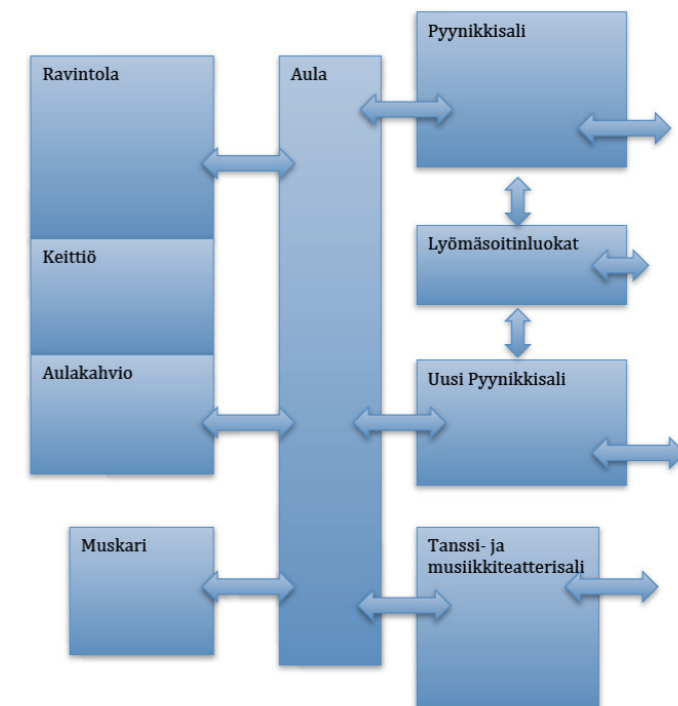
TILA-OHJELMA JA TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Suunnittelun lähtökohtana tässä työssä on arkkitehtuurikilpailun alkuperäinen tilaohjelma. Ohjelman oleellimmat kohdat voidaan hahmottaa kilpailussa annetun tilayhteykskaavion avulla.

Tärkeimmät ja suunnitteluun voimakkaimmin vaikuttavat tilat ovat uusi 300-paikkainen konserttisali ja vahvistetulle musiikille suunniteltu, black box -tyyppinen, tanssi- ja musiikkiteatterisali. Konserttisalista toivotaan rakennuksen sydäntä, jonka ympärille muut tilat hahmottuvat. Salissa on kiinteä, nouseva katsomo ja lavan koko mahdollistaa sinfoniaorkesterikokoonpanojen esiintymisen. Lyömäsoitinluokkien ja vanhan konservatorion kanssa yhteisiin varasto- ja teknisiin tiloihin edellytetään hyviä yhteyksiä. Black box -sali on yksinkertaisempi, tasalattiainen "raakatila", jonka tulee mahdollistaa erilaiset katsomojärjestelyt. Molempien salien toivotaan nojautuvan pitkälti jo olemassa oleviin aula- ja lämpiötiloihin, ja olevan toisaalta saumattomasti yhteydessä uusiin aulatiloihin. Kahvilaravintolan tulee kytkeytyä aulakokonaisuuteen siten, että sen huoltoyhteydet ovat toimivat.

Opetustilat on jaettu kolmeen kokonaisuuteen, varhaiskasvatukseen tiloihin, musiikin opetustiloihin ja tanssin opetustiloihin. Musiikin opetustilat sisältävät noin 300 m2 yksilöopetuksen, ryhmäopetuksen ja erilaisen erityisopetuksen tiloja kutakin. Lyömäsoitinluokkien hyvät yhteydet saleihin ovat oleelliset. Tanssin opetustilojen osalta tärkeintä on harjoitussalien riittävä huonekorkeus. Saleja toivotaan yhteensä 480 m2 jaettuna kolmeen saliin. Myös pukeutumistilojen on oltava riittävät. Varhaiskasvatukselle, eli musiikkileikkikoululle toivotaan kahta musiikin ja tanssin ryhmäopetukseen soveltuvaa suurta luokkaa, joiden aulayhteyksien tulee olla toimivat, jotta ryhmänvaihto onnistuu sulavasti. Muskariin oman sisäänkäynnin tarpeellisuus jätetään tilaohjelmassa kilpailijan harkinnan varaan.

Tilaohjelmassa määritellään myös henkilökunnan autopaikkojen tarve, noin 45 paikkaa, joka tulee jollain tavoin järjestää tontilla korvaamaan sieltä poistuvia autopaikkoja. Osan paikoista toivotaan olevan ulkona.

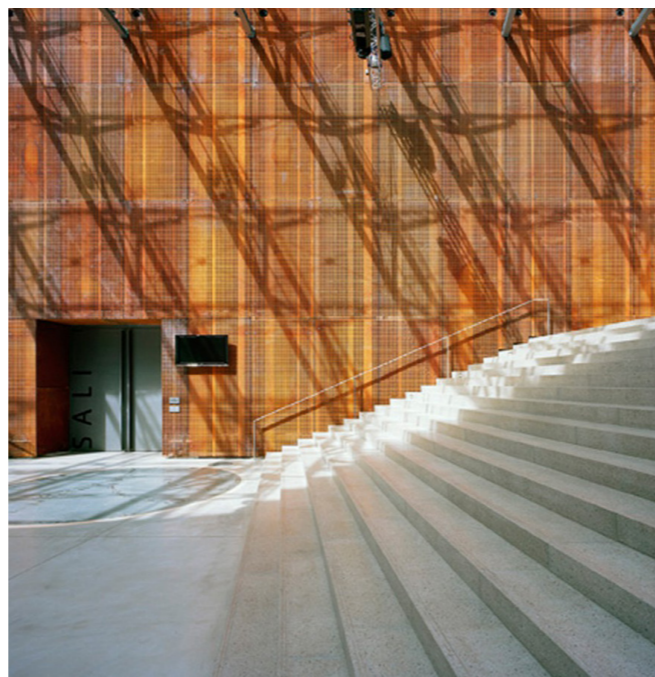

Arkkitehtuurikilpailun tilayhteykskaavio (kuva: kilpailumateriaali)

REFERENSSEJÄ

(kuva: www.hsrp.fi)

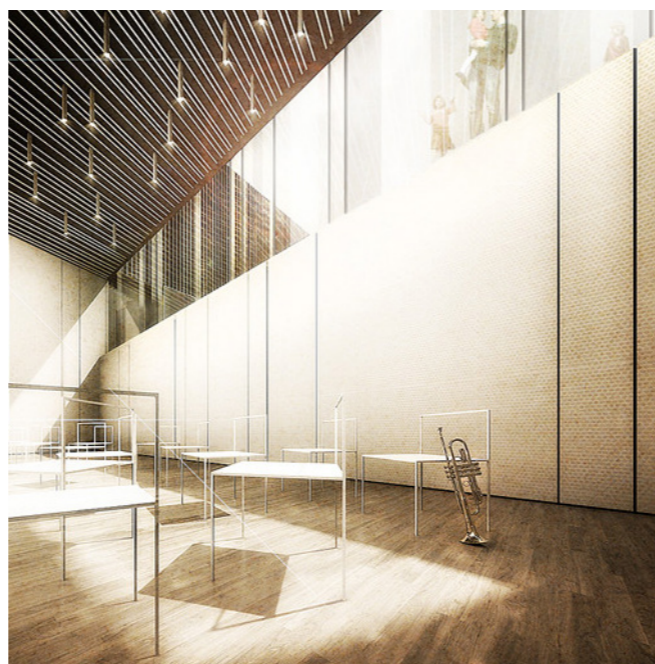
Hämeenlinnan Verkatehdas, JKMM, 2007 (kuva: www.jkmm.fi)

Tønderin kaupungintalo, Sleth, 2016 (kuva: www.sleth.dk)

Bressanone School of Music, kilpailuehdotus, Thomas Ghisellini Architects, 2015 (kuva: www.sleth.dk)

TEHTÄVÄN PROBLEMATIIKASTA

Kilpailun tehtävänanto todettiin arvostelupöytäkirjassa jälkepäin poikkeuksellisen haastavaksi niin kaupunkikuvallisesti kuin toiminnallisestikin, ja arkkitehtonisen kokonaisratkaisun tuli kyetä samanaikaisesti ilmentämään sekä koulurakennuksen asiallisuutta että musiikkitalan ylevyyttä.

Oma kokemukseni tehtävän haasteellisuudesta vastaa tuomariston näkemystä. Kaupunkikuvallisesti epämääräisellä paikalla on ahtaalle tontille sijoitettava sen kokoon nähden laaja ja toiminnallisesti vaativa tilaohjelma. Lähtömielisiä tuntuu olevan paljon paikan ominaisuuksiin nähden.

Vanhan rakennuksen länsijulkisivulla on kolmessa kerroksessa opetustiloja, mikä johtaa käytännössä korkeaan tyhjiin tilaan niiden edustalla, joko pihan tai aulan muodossa. Salit edellyttävät sekä toimivat huoltoyhteydet – mieluiten rakennuksen takaa – että saumattoman yhteyden aulaan. Niiden sijoittaminen keskenään samalle tasolle tekee jäljelle jäävistä alueista hankalasti hyödynnettäviä, kun taas sijoittaminen päällekkäin tarkoittaa huoltoyhteyttä hissillä vähintään toiseen saleista. 45 auton pysäköintitilat yhdessä tasossa vievät koko suunnittelualueen alan. Maanalainen pysäköintitaso taas vaatii suhteettoman pitkän ja tilaavievan ajorampin tai hissiratkaisun. Tontin monitasoisuus voi joko vaikeuttaa tai helpottaa ratkaisua. Rakennuksen korkeus on oleellinen tekijä kaupunkikuvassa. Matala rakennus vaatii tilojen sijoittamista maan alle, mikä voi johtaa ongelmiin valonsaannin osalta. Tilojen ryhmittely toiminto-alueittain hankaloituu muiden vaatimusten paineessa. Kokonaisuuden toimivuus voi vaatia laajennuksen yhdistämistä vanhaan rakennukseen useammassa tasossa, jolloin vanhan rakennuksen kerroskorot määrittelevät uuden korkoja. Tietyt tilat on sijoitettava niin, ettei niille muodostu keskinäistä ongelmaa äänieristyksen osalta. Kokonaisuuden on lopulta toimittava sekä oppilaitos- että kulttuurirakennuksena, mikä vaikuttaa muun muassa käyttäjävirtoihin, tilojen ilmeeseen ja ulkoarkkitehtuuriin.

Kilpailuohjelmassa edellytettiin myös, ettei nykyisen konservatoriorakennuksen toiminta saa katketa rakennusaikana. Kaiken kaikkiaan tehtävän ratkaiseminen edellämainittujen ehtojen mukaisesti tuntuu johtavan tilanteeseen, jossa ainakin lennokkuudelle ja innovoinnille jää vähän tilaa. Joitain suunnitelman onnistumisen kannalta merkittäviä ratkaisuja on priorisoitava toisten kustannuksella. Ratkaisujen arvojärjestyksen määrittely on toki aina osa suunnitteluprosessia.

LAAJENNUSSUUNNITTELUSTA

Olemassa olevaa rakennusta laajennettaessa joudutaan vastaamaan joihinkin kysymyksiin, joita ei sellaisenaan liity itsenäisen rakennuksen suunnitteluun. Tosin esimerkiksi tiiviissä kaupunkiympäristössä näiden tapausten välinen ero voi olla nimellinen. Arkkitehtuuriin liittyvistä kysymyksistä ilmeisimmät koskevat laajennusosan suhtautumista alkuperäiseen rakennukseen. Laajennusosa voi kärjistetysti joko mukautua alkuperäiseen rakennukseen tai erottua siitä itsetarkoituksellisesti, jolloin myös historiallinen kerrostuma tulee selvemmin näkyviin. Mukautumista tai erottumista voi tapahtua esimerkiksi massoitelun ja materiaalien tasolla.

Laajennuksen liittyminen alkuperäiseen osaan voi tapahtua sulautuen tai hyvin selvärajaisesti, ja liittosaluiden koko voi vaihdella napanuoramaisesta putkesta hyvinkin laajaan liittymäalueeseen. Laajennus voi olla myös täysin erillään emorakennuksesta tai liittyä siihen maan alla, jolloin vaikutelma on samanlainen.

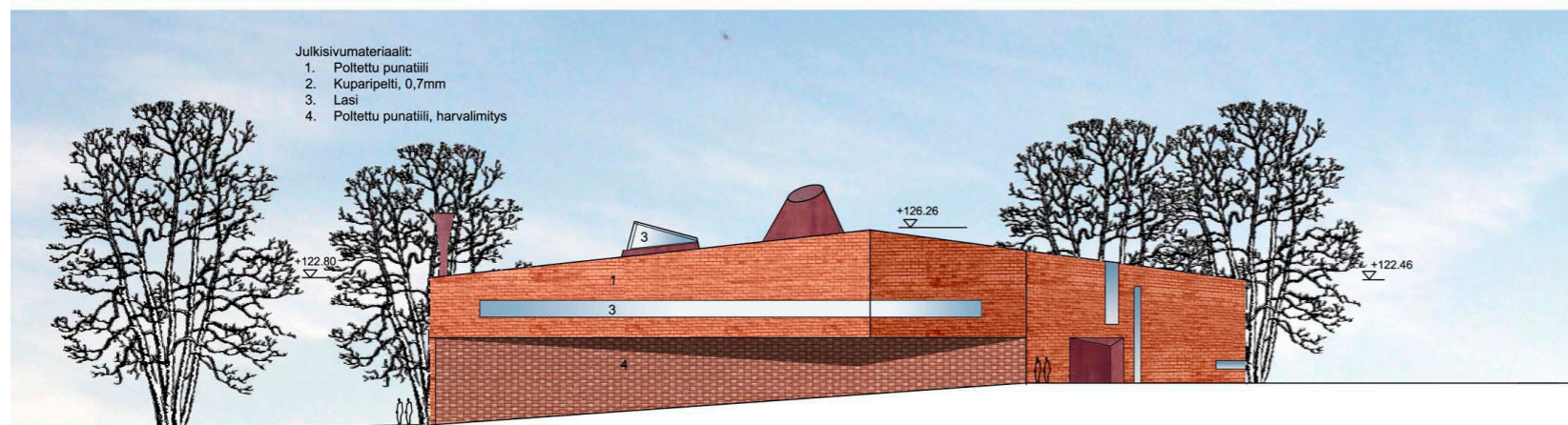
Liittymistapa on oleellinen myös rakennuskokonaisuuden toiminnallisuuden kannalta. Laajennusrakennus voi tukeutua emorakennuksen toimintoihin esimerkiksi pysty-yhteyksien tai aputilojen osalta, tai olla oma autonominen kokonaisuutensa. Laajennusosan välityksellä voidaan myös yhdistää erilliset rakennukset kokonaisuuden toiminnallisuuden parantamiseksi.

Laajennusta suunniteltaessa olennaisiksi muodostuvat myös rakenteisiin ja työmaahan liittyvät kysymykset. Laajennus voi joutua tukeutumaan fyysisesti vanhaan rakennukseen, jolloin kuormituksia joudutaan tarkistamaan. Rakentaminen kiinni tai hyvin lähelle luo omat haasteensa myös perustuksille, ja työmaan toiminnan vaikutukset olevan rakennuksen käyttöön on otettava huomioon.

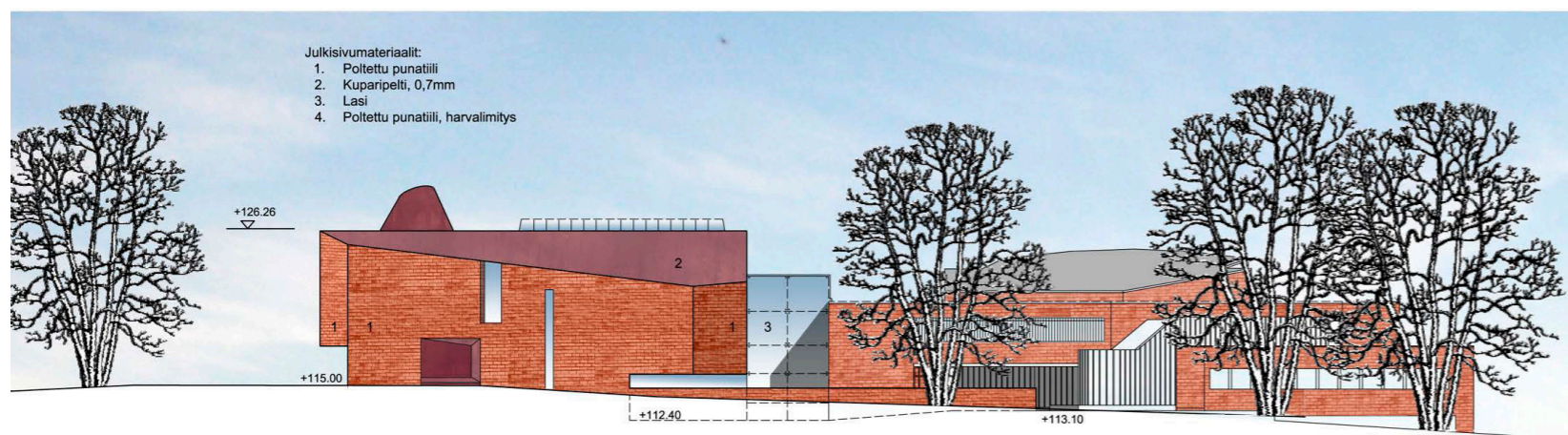
Tampereen konservatoriotaloa on laajennettu jo kerran aiemmin. Kattotasolle rakennettu laajennusosa on materiaaleiltaan ja massoitteiltaan kontrastinen emorakennukseen nähden. Myös sen rakenteellinen ja toiminnallinen ratkaisu eroavat olosuhteiden vuoksi alkuperäisen rakennuksen periaatteista. Uuden laajennuksen suunnitelmassa on väistämättä huomioitava myös aiemman laajennusosan vaikutus kokonaisuuteen.

JULKISIVU POHJOISEEN 1/400

JULKISIVU LÄNTEEN 1/400

JULKISIVU ETELÄÄN 1/400

Arkkitehtuurikilpailun voittajaehdotuksen julkisivut (kuva: www.tampereenmusiikkiakatemia.fi)

KILPAILUN VOITTAJASTA JA HANKKEEN NYKYTILASTA

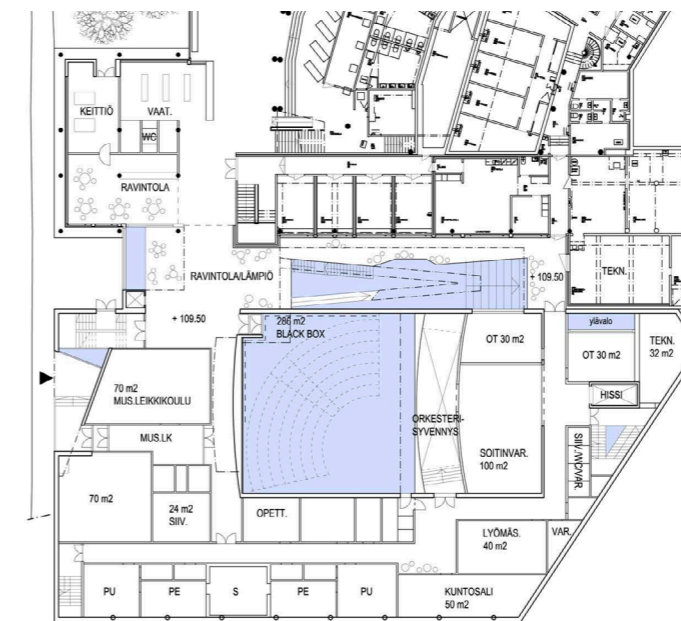
Musiikkiakatemian laajennusrakennuksen avoimen arkkitehtuurikilpailun voittajaksi valittiin Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partasen ehdotus "Coda". Tuomaristo arvioi ehdotusta seuraavasti:

Arkkitehtonisesti tasapainoinen ja kypsä ehdotus, joka sisältää elegantteja kaupunkikuvallisia aiheita ja kauniita sisätiloja. Ehdotus on toiminnoiltaan oivallisesti ratkaistu. Musiikkileikkikoululla on oma erillinen sisäänkäynti ja konserttisalin huolto on toimiva. Suunnitelma rakentuu pitkälti juuri yksityiskohtaisesti tutkitun konserttisalin ympärille, johon kauniisti avautuvat lämpiötilat ja mittakaavaltaan juhlatilojen luiskat liittyvät. Lopputulos on ilmeeltään tasapainoinen, siten että rakennuksen konserttisali- ja oppilaitostoiminnat muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden. Punatiili julkisivun päämateriaalina liittyy laajennusosan luontevasti päärakennukseen. Ammattikoulunkadulle avautuvassa julkisivussa on veistoksellista linjakkuutta mutta myös tarpeettomia yksityiskohtia kuten julkisivusta ulos työntyvään erkkeriin liittyvä piippu. Suunnitelmaa olisi mahdollista pelkistää monilta osin perusajatuksen puitteissa. Uuden ja vanhan rakennusosan toisistaan erottavan lasikattoisen aulan ilme ei täysin selviä suunnitelmista mutta ratkaisu on toiminnan kannalta luonteva. (Kilpailun arvostelupöytäkirja)

Eräs ehdotuksen oleellisista ratkaisuista on pysäköinnin jakaminen kahteen päällekkäiseen tasoon, joiden sisäänajoissa hyödynnetään tontin luonnollisia korkoeroja, eikä pitkiä sisäänajoluiskia tarvita. Ratkaisu johtaa toisaalta ehdotuksessa siihen, että rakennuksen katutasossa Kisakentänkadulle länteen päin on pelkkää pysäköintiä, osittain kahdessa tasossa, mikä tarkoittaa koko kadun mittaista umpinaista julkisivua. Ehdotuksessa julkisivua on kevennetty pitsiladotulla tiilellä. Tuomaristo ehdottaa lisäksi, että jatkokehitysvaiheessa julkisivua vedettäisiin sisäänpäin, jotta rakennuksen ja kadun väliin mahtuu viheralue.

Ehdotus on hahmoltaan matala ja liittyy materiaaleiltaan vanhaan konservatoriorakennukseen. Toiminnallisena perusratkaisuna on konserttisalin ja black box -salin sijoittaminen päällekkäin rakennuksen keskelle siten, että vanhan konservatorion puolelle jää korkea aulatala ja muut tilat kiertävät saleja katujen suuntaisilla reunoilla. Musiikkileikkikoululle on annettu oma sisäänkäynti ja aulatala on avattu Ammattikoulunkadun suuntaan rakennuksen toiminnan näyttämiseksi ulospäin.

Arvostelupöytäkirjan mukaan palkintolautakunta päätti yksimielisesti suositella voittajaehdotusta jatkotyön pohjaksi ja suunnittelutyön antamista ehdotuksen tekijöille. Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partasen internet-sivujen mukaan rakennus on suunnitteluvaiheessa.

Voittajaehdotuksen 1. kerroksen pohja (kuva: www.tampereenmusiikkiakatemia.fi)

SUUNNITELMA

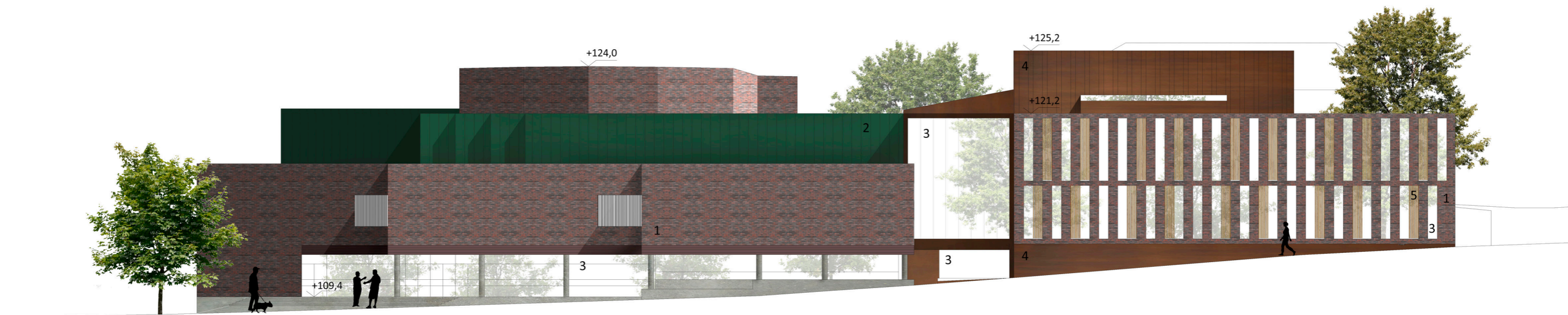
KAUPUNKIKUVA JA JULKISIVUT

Ilmakuva ja asemapiirros kertovat suunnitelman kaupunkikuvallisen perusratkaisun. Laajennus asetuu konservatoriotalon kylkeen jättäen väliin pitkän lasikatteisen aulan. Heti aulan toiselle puolelle sijoittuu massasta korkeampana erottuva konserttisali, jota kiertää tontin reunoja myötäillen kaksikerroksinen, opetustilat sisältävä osa. Tonttikäyntien jälkeen tällainen ratkaisu tuntui perustellulta, sillä katutasossa rakennuksen toivoisi sopeutuvan tonttia ympäröivien puutalojen mittakaavaan ja toisaalta sen toivoisi jollain tavalla erottuvan myös pääsisäänkäynnin ja Pyynikintorin suuntaan. Konserttisalin osa näkyy nyt torille nousematta hallitsemaan näkymää harjun suuntaan. Kaksiosainen päämassa reagoi myös konservatoriotalon massalliseen monipuolisuuteen jääden kuitenkin yksinkertaisemmaksi. Tavoite mataluudesta on johtanut siihen, että suunnitelma levittäytyy tontin rajoihin kiinni. Lounaiskulmaan muodostuva vino kulma toistuu päälämpöön suuressa lasiseinässä, joka on kääntynyt katsoomaan torille päin laajennusten rajalla, ja osoittaa samalla laajennuksen rajan Ammattikoulunkatua noustaessa.

Julkisivujen materiaalipaletti noudattelee konservatoriotalon palettia sovelletusti. Korkea osa erottuu ympäristöön rakennuksen kuparisena hattuna ja reagoi samalla konservatoriotalon aikaisemman laajennusosan pystysaumattuun metallilevyypintaan. Rakennuksen matala osa on konservatoriotalon tapaan punatiilellä puhtaaksimuurattu, Ammattikoulunkadulla kahdessa kerroksessa ja Kisakentäncadulle kääntyäessä yhdessä kerroksessa. Tiiliosan alapuolelle jää rakennuksen kaikilla reunoilla kuparinen jalka. Sekä kuparipinnoissa, että tiilipinnan rytmityksessä on haettu pystysuuntaista vaikutelmaa, joka reagoi konservatoriotalon vaakasuuntaisuuteen ja heijastelee sen aiemman laajennuksen pinnan pystysuuntaisuutta. Pystyrytmillä tavoitellaan myös assosiaatioita musiikkiin. Kuparipinnoissa tätä artikuloidaan korostetuilla pystysaumoin, tiilipinnoissa korkealla aukotuksella, joka perustuu 600 mm:n välistykseen. Aukotusta on pyritty abstrahoimaan viemällä aukkojen ala- ja yläreunat lähelle seinän reunaa sekä aukkojen pintalasuilla, jotka samalla korostavat ympäristön heijastuksia. Myös konservatoriotalossa käytetyillä puusäleiköillä on pyritty rikkomaan ikkuna-aukotuksen tasarytmia, sekä tuomaan pienempää tekstuuria ja rytmiä katutasoon. Runsas ikkunapinta-ala viestii myös avoimuutta ja tuo rakennuksessa olevat tapahtumat ja opetustoiminnan näkyviin myös ulospäin.

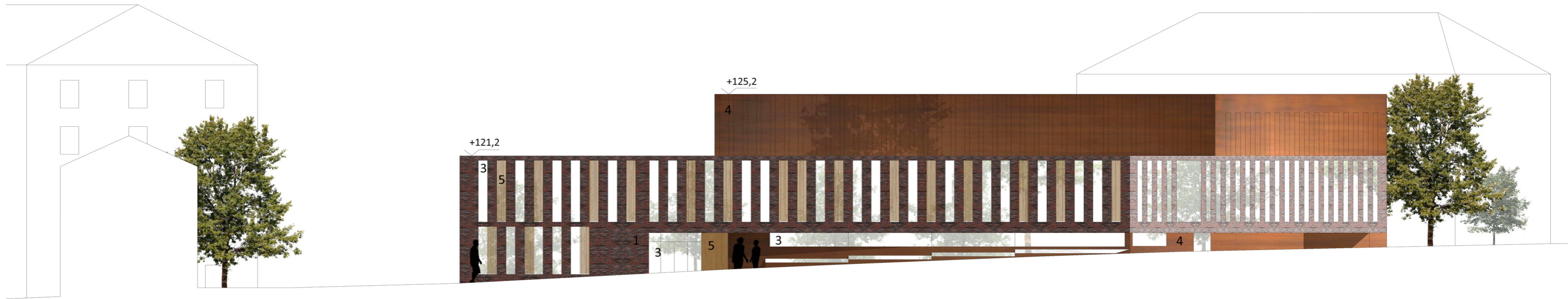

Alueleikkaus pohjoiseen Ammattikoulunkatua pitkin 1:500

- 1 POLTETTU PUNATIILI
- 2 MAALATTU METALLILEVY
- 3 LASI
- 4 KUPARILEVY
- 5 PUU

Julkisivu Ammattikoulunkadulle pohjoseen 1:250

Julkisivu Kisakentänkadulle länteen 1:250

Julkisivu Kisakentänkadulle etelään 1:250

- 1 POLTETTU PUNATIILI
- 2 MAALATTU METALLILEVY
- 3 LASI
- 4 KUPARILEVY
- 5 PUU

Näkymä Ammattikoulunkadulta

Pohjapiirros, 1. kerros 1:400

TOIMINNALLISUUS

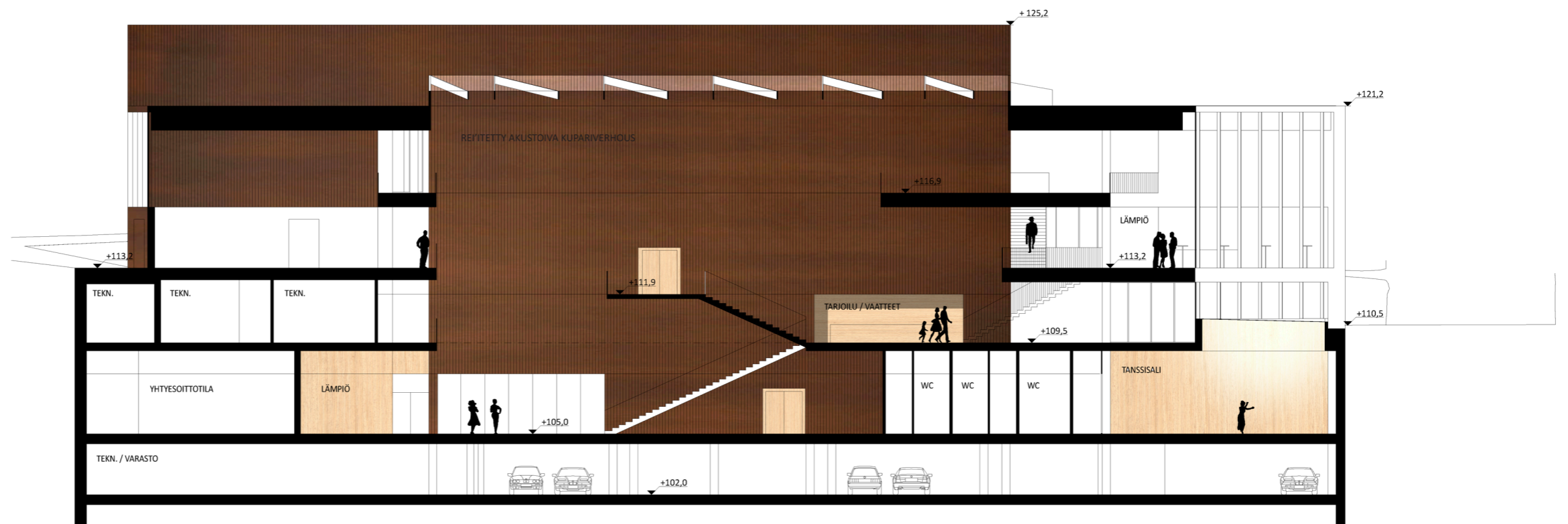
1. kerros

Laajennuksen sisääntulokerros on samassa tasossa konservatoriotalon ensimmäisen kerroksen kanssa, ja kokonaisuuden pääsisäänkäynti säilyy vanhalla paikallaan. Uusi kahvilaravintola keittiöineen sijaitsee lähellä entistä paikkaansa, mutta sen alta on purettu joitakin luokkatiloja, jotta keittiölle ja tarjoilulle saadaan riittävästi tilaa ja aulasta tulee avarampi. Keittiön huolto tapahtuu Ammattikoulunkadulta rakennusten välistä. Konservatorion aula toimii edelleen päälämpönä ja vaatesäilytyksenä etenkin vanhassa Pyynikkisalissa pidettävälle tapahtumille.

Laajennuksen puolelle kuljetaan heti kahvilan vierestä. Ensimmäinen kerros antaa hyvän käsityksen laajennuksen toiminnallisesta konseptista. Salien muodostama kokonaisuus erottuu rakennuksen keskellä, ja opetus- ja tukitilojen muodostamalle ulkokehälle on suora yhteys laajennuksen liitoskohdasta. Rakennusten väliin jäävä valopihamainen aula aukeaa täyskorkeana ja pitkä lasikatto tekee kapeahkosta aulasta avaran ja valoisan. Kulku molempiin saleihin tapahtuu aulan kautta. Alas vievä porttas johtaa tanssin kerrokseen ja ylös vievä porttas konserttisalin päälämpioon sekä ylempiin opetuskerrokseen. Myös konserttisalin alauloskäynti johtaa aulaan. Aulassa oleva syvennys toimii tarjoilutilana tai lisävaatesäilytyksenä silloin kun useammassa salissa on samanaikaisesti tapahtuma. Kahvilan tarjoilualue laajenee aulaan. Opettajainhuone on sijoitettu keskeisesti heti aulan tuntumaan, ja henkilökunnan sosiaalitalat ovat sen vieressä. Samassa yhteydessä on myös kerroksittain toistuva hissi- ja wc-paketti. Maaston nousu suunnittelualueella johtaa siihen, että vain ensimmäisen kerroksen lyömäsoitinluokat saavat luonnonvaloa, nekin ylävalojen kautta. Lyömäsoitinluokat on sijoitettu soitinvaraston ja etelälaidalla sijaitsevan tavarahissin läheisyyteen ja erotettu toisistaan paksuilla ääneneristysseinillä. Aivan kerroksen eteläkärkeen on varattu alaa teknisille tiloille ja konservatorion vanhan IV-konehuoneen siirrolle.

Aula

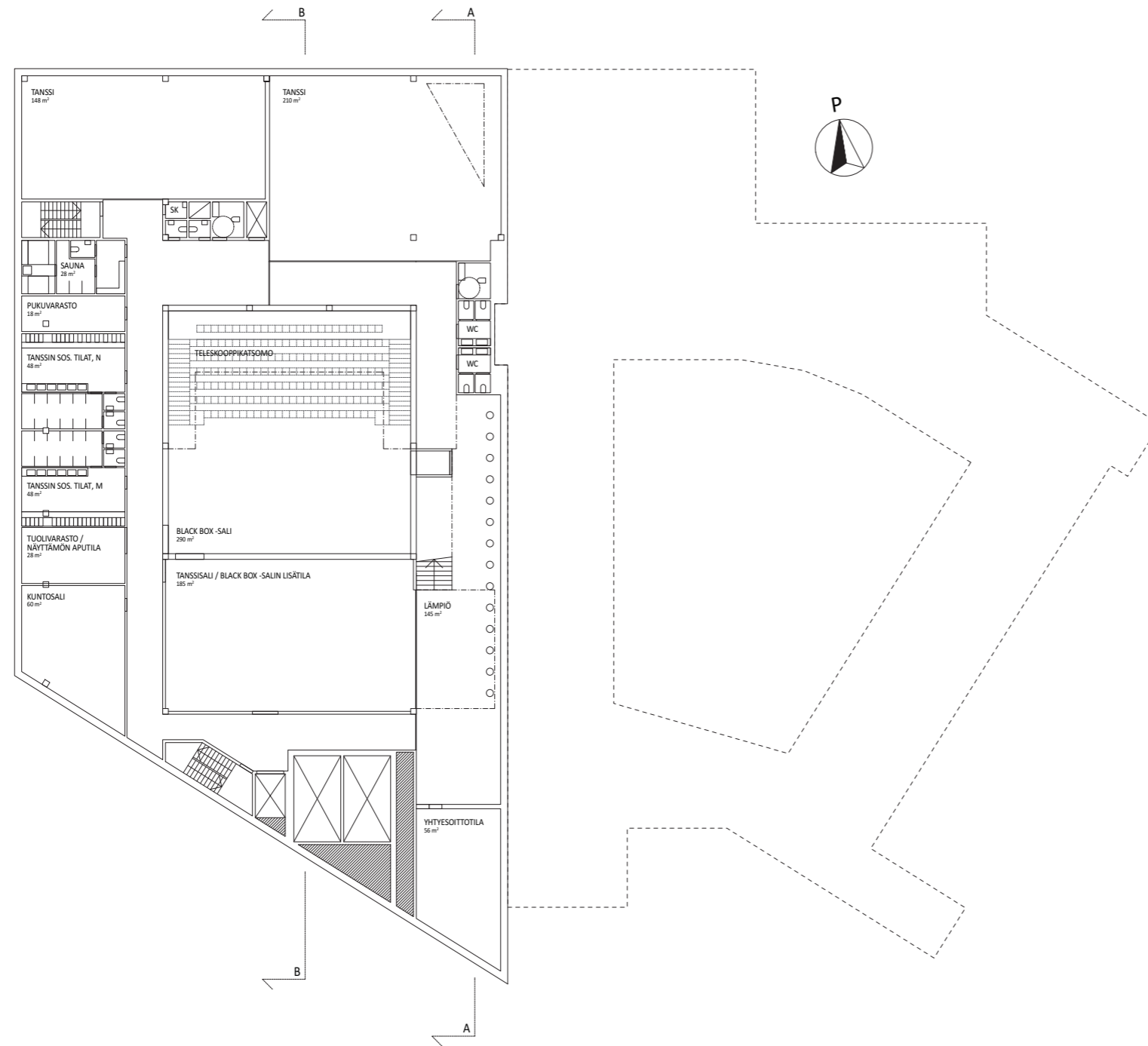
Ensimmäisen kerroksen valopiha-aula toimii konservatoriotalon päälämpönä ja kahvilan ohella kokonaisuuden tärkeimpänä julkisena tilana. Molemmat rakennukset ovat muuten tilajärjestelyltään varsin oppilaitosmaisia ja kompakteja. Aulatilojen sarja pyrkii ylevöittämään rakennuksen luonnetta etenkin konserteissa ja tapahtumissa käyvien ihmisten näkökulmasta. Etenkin vanhan ja uuden rakennuksen välisen aulan elämyksellisyys on olennaista. Korkea ja kapea lasikatteinen tila on jo sinänsä vaikuttava, ja vaikutelmaa pyritään vahvistamaan materiaalivalinnoilla. Vanhan rakennuksen tiilen rinnalle on tuotu lämmin puusäleikkö, jolla arkiset nauhaikkunat on kätketty ja abstrahoitu. Uuden konserttisalin seinä on verhottu perforoituun kupariseen profiiliilevyyn, jonka kolmioitu pystysuuntainen rytmi pyrkii tuomaan mielle yhtymiä musiikkiin. Levyt taustoineen toimivat samalla akustoisena elementtinä.

Leikkaus A-A aulan kohdalta 1:250

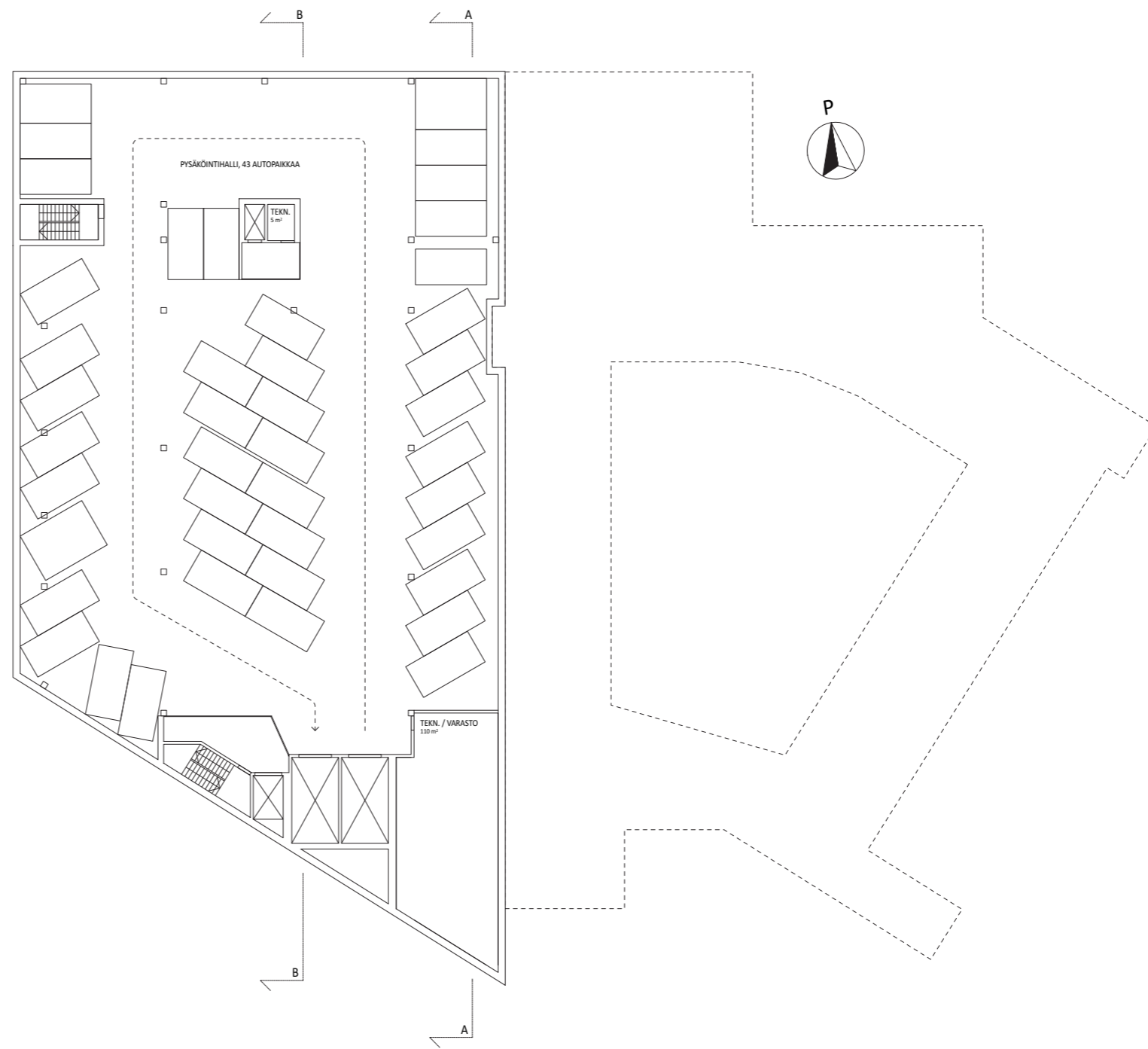

Näkymä rakennusten välisestä aulasta

Tanssin kerros

Sisääntulokerroksen alapuolella sijaitsee tanssin kerros, johon on sijoitettu tanssisalit aputiloineen sekä black box -sali. Kerroksen korkeus on saleista johtuen muita kerroksia suurempi, ja black box -salin ylätila nousee sisääntulokerroksen puolelle. Kerroksen aula toimii black boxin lämpiönä ja saa runsaasti luonnonvaloa valopihan lasikaton kautta. Aulan vieressä on yksi kolmesta tanssisalista, joka aukeaa lasiseinällä aulaan. Kaksi muuta salia ovat pohjoislaidalla ja suurempi niistä saa luonnonvaloa ylävalon kautta. Kolmas sali valaistetaan keinovalolla. Aulan päätteenä etelässä on yhtyesoitto-tila, joka voidaan avata aulaan päin esityksiä varten. Myös aulan viereinen tanssisali voidaan avata aulaan päin. Lämpöön toisessa päässä ovat salia palvelevat wc-tilat. Black box -sali on kerroksen keskellä tanssisalin vieressä ja tanssisalia voidaan käyttää sen aputilana tai salit voidaan yhdistää siirrettävän väliseinän avulla yhdeksi suureksi tilaksi. Black boxissa on 196-paikkainen teleskooppikatsomo ja katsomojärjestelyjä voidaan muunnella irtoistuimilla. Salin yläpuolella olevaan tekniikkatilaan on yhteys sisääntulokerroksesta. Salin huolto tapahtuu kerroksen eteläreunalla olevalla tavarahissillä yhteisen huoltopihan kautta. Tanssin sosiaalitulat, pukuvä-
 rasto, kuntosali ja sauna sijaitsevat kerroksen länsilaidalla. Tilat eivät saa luonnonvaloa, mutta kerroskorkeuden ansiosta niiden avaruuden tuntua voidaan vahvistaa. Käytäväleveyksissä on huomioitu ryhmätoiminta.

Pohjapiirros, pysäköintihalli 1:400

Pohjapiirros, 2. kerros 1:400

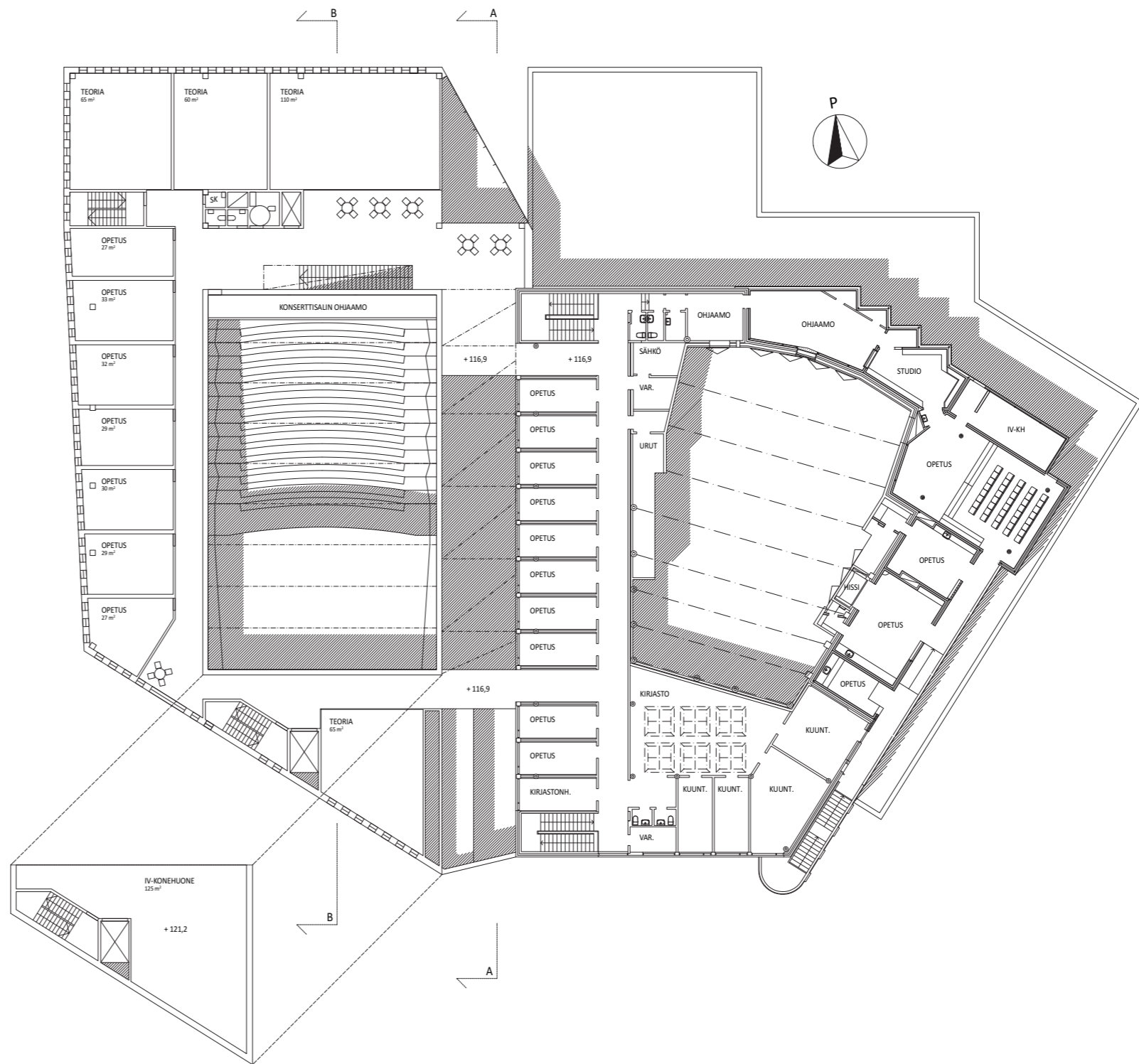
2. ja 3. kerros

Toinen kerros on toimintoiltaan sekoittunein. Kerrokseen noustaessa tullaan konserttisalin päälämpioon, joka aukeaa kaksi kerrosta korkean lasiseinän kautta Ammattikoulunkadun ja Pyynikintorin suuntaan. Lämpioon vieressä on opetustila, joka voidaan käyttää myös lämpiön lisätilana. Päivittäiskäytössä lämpio toimii aulatilana, jonka kautta kuljetaan laajennuksen ja konservatoriotalon välillä ja eri kerrosten välillä. Lämpioöstä on suora yhteys konserttisaliin. Lämpioon vieressä ovat myös musiikkileikkikoulun tilat auloiheen ja niitä palveleva Kisakentänkadun sisäänkäynti, jonka yhteydessä on tilaa lastenvaunuille. Musiikkileikkikoulun aula on erotettu lämpiöstä lasiseinällä, joka eristää ääntä muskarin ja lämpiön samanaikaisen käytön aikana. Kerroksen länsiseinustan opetustiloja on vedetty sisään katulinjasta alemman kerroksen ylävalojen vuoksi. Ele pilkkoo samalla katutasoa sopivammaksi Kisakentänkadulle päin.

Konserttisali sijaitsee kerroksen keskellä niin, että sekä sisäänkäynti lämpiöstä että lavan taso huoltoyhteyden suuntaan ovat samassa tasossa muun kerroksen ja konservatorion toisen kerroksen kanssa. Salin huolto tapahtuu rakennusten eteläpäästä, josta huolletaan myös vanhan konservatorion salia. Rakennusten välinen sisähuoltoyhteys on ongelmallinen vanhan Pyynikkisalim kirkomaailman vuoksi, joten huolto tehdään pääosin ulkokautta. Ulkoysteydestä on tehty sujuva ja se toimii samalla esiintyjien sisäänkäyntinä. Esiintyjille on varattu tilat lavan välittömästä läheisyydestä. Konserttisalin lava on mitoitettu sinfoniaorkesterille. Lavassa on alemman kerrostalon soitinvarastoon laskeutuva orkesterinostin, joka lisää salin muunneltavuutta eri esitystyyppiin soveltuvaksi. Salissa on noin 300 paikkaa. Salin ohjaamoparvi sijaitsee 3. kerroksen tasolla salin takareunassa.

Hissiyhteys pysäköintitasolle sijaitsee toisen kerroksen etelälaidalla. Hissejä on kaksi, ja niitä voidaan ruuhkahuippujen aikaan käyttää molempia samansuuntaiseen liikennöintiin. Muutamia autopaikkoja on myös huoltopihan yhteydessä.

Kolmas kerros on puhtaasti opetuskerros, jonka kaikilla julkisivuilla on yksilö- tai ryhmäopetuksen tiloja. Pohjoispäädyssä on myös oleskeluun soveltuvaa aulatilaa, josta aukeaa näkymä kohti Pyynikintoria ja rakennusten väliseen aulaan. Kerros yhdistyy muiden kerrosten tapaan konservatoriotalon pohjois- ja eteläpäädyssä. Laajennuksen ilmanvaihdon huone sijaitsee kolmannen kerroksen yläpuolella rakennuksen eteläpäädyssä ja sisältyy konserttisalin kanssa saman katto-osan alle.

Pohjapiirros, 3. kerros ja IV-konehuone 1:400

AKUSTIIKASTA

Musiikkioppilaitoksen suunnittelussa akustinen suunnittelu korostuu ja on sen tarpeet ovat tavallista monipuolisemmat. Eri tiloilla on erilaisia akustisia vaatimuksia ja tilojen välinen ääneneristys on suunniteltava huolellisesti, jotta samanaikaiset opetus- ja esitystoiminnot eivät häiritse toisiaan.

Tässä suunnitelmassa tilojen välinen ääneneristys on huomioitu tilojen keskinäisessä sijoittamisessa ja tilojen välisten seinien ja välipohjien riittävinä rakennepaksuuksina. Opetustilojen väliset seinät on piirretty pääasiassa 300 mm paksuisiksi. Toteutussuunnittelussa edellä mainittuja ratkaisuja tarkennettaisiin. Opetustilojen pintojen akustisia ratkaisuja ei tarkenneta tässä työssä. Tilojen korkeus on kuitenkin vähintään 3 metriä, ja äänen heijastuksen ja absorption tasapainoa säädellään tiloissa tarpeisiin mukautetuilla absorptiopinnoilla. Aula ja oleskelutilojen meluisuutta säädellään myös ääntä absorboivien pintojen riittävällä määrällä ja soveliaalla sijoituksella.

Akustiikan kannalta suunnittelutehtävän mielenkiintoisin ja monimutkaisin osa ovat esitystilat, black box -sali ja konserttisali. Black box -salin esitysten ääni on sähköisesti vahvistettu ja ääneneristysvaatimukset nousevat tärkeämmiksi kuin äänen akustinen kontrollointi tilassa. Vaihtuvat katsomojärjestelyt hankaloittavat osaltaan tilan tarkkaa akustista suunnittelua. Olennaista lienee liiallisen jälkikaiunta-ajan kontrolloiminen, jotta puheäänet säilyvät selkeinä ja vahvistettu ääni on optimaalinen. Liian lyhyt jälkikaiunta-aika taas saa tilan kuulostamaan ”kuolleelta”. Säättely onnistuu esimerkiksi alakaton korkeutta muuttamalla ja sopivalla määrällä muunneltavaa absorptiopintaa, kuten verhoa tai akustointielementtejä.

Konserttisali

Uusi Pyynikkisali on laajennuksen sydän ja akustiikan kannalta mielenkiintoisin osa. Konserttisalin suunnittelu on monimutkainen ja suhteellisen epävarma prosessi, jossa arkkitehdin, rakennesuunnittelijan ja akustikon erikoisosaamiset yhdistämällä yritetään aikaansaada visuaalisesti ja akustisesti toimiva ja luonteikas esiintymistila. Orkesterimusiikkia varten suunnitellun salin tulee olla parhaimillaan ilman erillistä äänentoistoa. Suunnitteluun sisältyy suuri määrä muuttujia, joiden vaikutus lopputulokseen saattaa olla enemmän tai vähemmän arvaamaton. Tehtävän onnistumisen arviointia vaikeuttaa entisestään se, että erilaiset kuulijat pitävät soinniltaan erityyppisistä saleista. Akustiikan tieteenala on kuitenkin kyennyt jatkuvasti vähentämään suunnitteluprosessin epävarmuustekijöitä ja tunnistamaan hyvän konserttisalin edellytyksiä sekä nimeämään niitä ominaisuuksia, joilla konserttisalin onnistuneisuutta arvioidaan. Hyvä konserttisali voi nostaa keskinkertaisen esityksen lentoon ja huono sali toisaalta latistaa huippuorkesterinkin esityksen.

Suljetun tilan, kuten konserttisalin, akustiset ominaisuudet määräytyvät tilassa olevien esteiden heijastus- ja absorptio-ominaisuuksien kautta. Suora ääni, varhaiset heijastukset ja jälkikaiunta-aika ovat konserttisaliakustiikan tärkeimmät määreet. Suora ääni saavuttaa katsojan ensimmäisenä, yleensä 20-200 millisekunnissa riippuen katsojan ja äänilähteen välisestä etäisyydestä. Hetkeä myöhemmin sama ääni

saavuttaa katsojan erilaisten heijastavien pintojen, kuten seinien tai katon kautta, jolloin kyse on varhaisista heijastuksista. Viimeinen heijastusten ryhmä, jälkikaiunta, saapuu heikentyneenä useiden heijastusten kautta. Jälkikaiunta-aika on aika, jona äänenvoimakkuus laskee 60 dB äänilähteen hiljennettyä, ja se on tunnetuimpia saliakustiikan määreitä. Siihen vaikuttavat voimakkaimmin salin koko ja muoto sekä heijastavien ja absorboivien pintojen määrä salissa, istuimet ja yleisö mukaan lukien. Jälkikaiunta-aika on kompromissi, jossa lyhyt aika edistää äänen selkeyttä ja pitkä aika puolestaan äänen kuuluvuutta ja salin eloisuutta. Klassiselle musiikille tarkoitettun salin keskitaajuuksien jälkikaiunta-aika sijoittuu yleensä 1,5 ja 2,2 sekunnin väliin.

(<http://www.cs.tut.fi/courses/SGN-4200/PDF/akustiikka.pdf>)

Salin tulee toimia sekä kuulijan että esiintyjän näkökulmasta. Salin sointia arvioidaan kuitenkin usein kuulijan näkökulmasta, ja arvioinnissa käytettävät määreet kuvaavat eri tavoin kuuntelukokemusta. Amerikkalainen akustikko Leo Beranek määritteli 1960-luvulla joukon subjektiivisia tekijöitä, joilla konserttisalin akustiikkaa voidaan arvioida. Hyvän akustiikan kriteerejä ovat nykyään mm. seuraavat:

Intiimiys: tila kuulostaa pieneltä. Suoran äänen ja ensimmäisen heijastuksen välisen ajan tulisi olla alle 20 ms.

Eloisuus: riippuu ensisijaisesti jälkikaiunta-ajasta keski- ja ylätaajuuksilla. Liian kuiton sali on ”kuiva”.

Lämpimyy: matalien taajuuksien jälkikaiunta-ajan tulisi olla pidempi kuin muiden.

Selkeys: suoran äänen ja varhaisten heijastusten tason pitää olla kautta salin suurempi kuin jälkikaiunnan.

Diffuusio eli yhdenmukaisuus: äänikenttä on tasainen, eikä varjoja tai keskitettyä äänensuuntaa esiinny.

Tilan tuntu: äänilähteen havaittu leveys ja musiikin ympäröivyy.

Äänen voimakkuus.

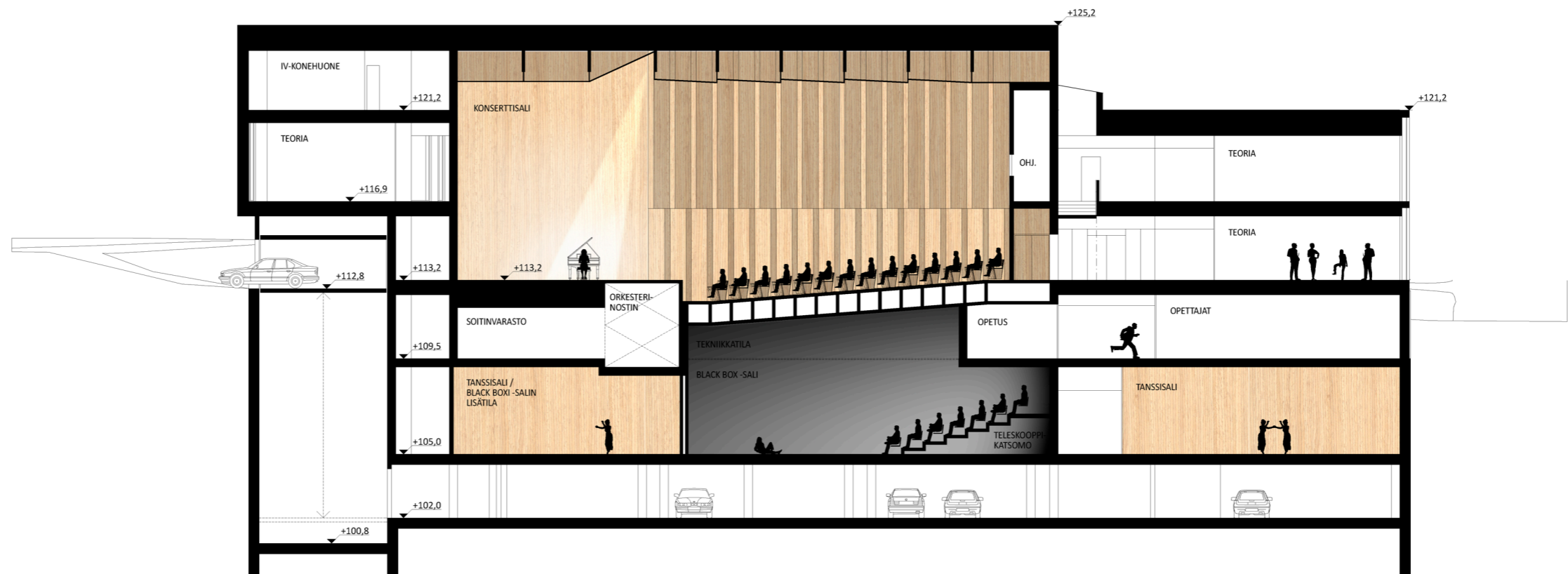
Sekoittuminen tai balanssi: esiintyjien äänet sekoittuvat hyvin, johtuen mm. lavan matalasta ja epäsäännöllisestä katosta.

Yhteissoitto: esiintyjät kuulevat toisensa hyvin, mitä auttavat mm. lavan reunojen seinät.

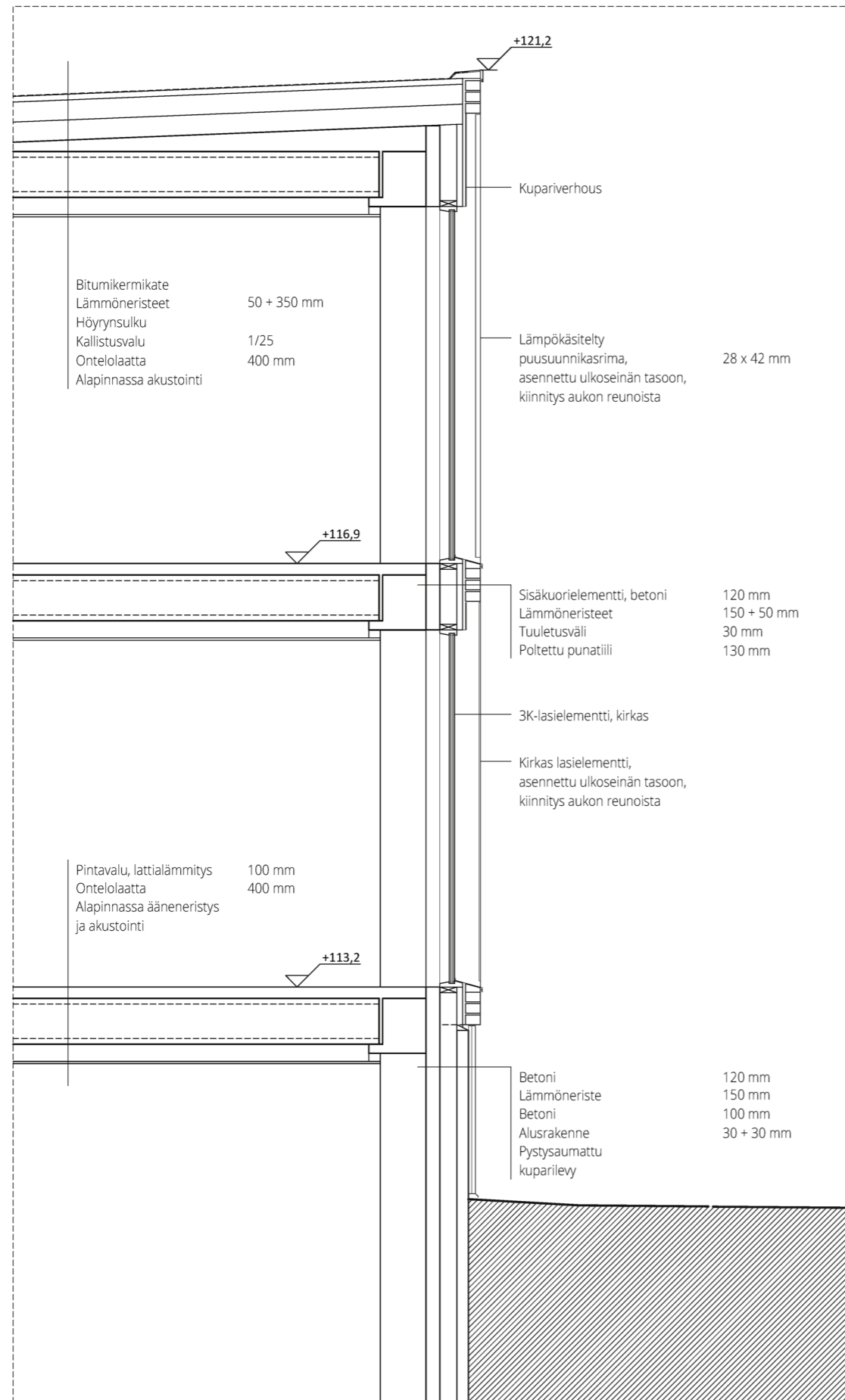
Konserttisalin suunnittelu tehdään tavallisesti tiiviissä yhteistyössä akustikon kanssa, ja olenkin tässä suunnitelmassa pyrkinyt esittämään vain jonkinlaiset perusedellytykset hyvän akustiikan suunnittelulle. Konserttisalin perusmalli on pitkänomainen, kenkälaatikkomainen sali, jonka tunnetuimpia edustajia ovat mm. Wienin Musikkverein, Amsterdamin Concertgebouw ja Boston Symphony Hall. Suorakulmainen muoto sopii ahtaalle tontille tehtävään suunnitelmaan ja mainittu salityyppi on todettu hyväksi lähtökohdaksi onnistuneelle saliakustiikalle. Suunnitelman 300-paikkainen sali on varsin pieni, ja kenkälaatikkomainen pohja edesauttaa intiimin äänimailman synnyssä, koska äänen aikaisia heijastuksia on helpompi kontrolloida. Tämän kokoisen salin jälkikaiunta-aika olisi luultavasti suhteellisen matala, mutta riittävä kattokorkeus ja salin ilmatilavuus varmistavat ettei jälkikaiunta-aika ole liian lyhyt ja äänimaailma kuiva. Salin betonisten ulkoseinien sisäpuolella on puinen vaippa, joka on muotoiltu hajottamaan ääntä sopivasti. Vaipan tahkojen on oltava riittävän suuria, jotta ne eivät liikaa heikennä korkeita taajuuksia ja riittävän massiivisia, jotta myös bassotaajuuksien riittävä kaiunta-aika säilyy. Salin kiinteä katsomo on nouseva ja istuimet kevytrakenteiset. Puunväriseksi jätetty vaippa antaa vaikutelman soittimen sisällä olemisesta ja tekee tunnelmasta lämpimän. Vaipan ympärille jätetään riittävästi tilaa salitekniikalle ja installaatioille. Tuloilmaa voidaan johtaa katsomoon istuinten alta. Tätä tarkempi suunnittelu tehtäisiin akustikon ja muiden erikoissuunnittelijoiden kanssa, ja siihen ei tässä työssä syvennytä. Havainnekuva on lähinnä visuaalinen luonnos siitä, miltä sali voisi näyttää ja siinä on hahmoteltu valopihan seinissä ja laajennuksen julkisivuissa toistuvaa pystyrytmien teemaa.

Näkymä konserttialista

Leikkaus B-B salien kohdalta 1:250

RAKENTEET

Rakennuksessa on selkeään moduuliverkkoon perustuva pilari-palkki-laattarunko, joka voidaan valmistaa pääosin elementtirakenteisesti. Laatat ovat 400 mm ontelolaattoja ja palkit pääosin liittorakenteisia matalapalkkeja. Pilarit voivat olla betoni- tai liittopilareita. Runkorakenteen ja tasaisen ikkunajaon ansiosta rakennus on pohjaltaan muuntojoustava. Salin rungon muodostavat pääkannattajina elementtipilarit ja teräsristikkopalkit. Salin seinät tehdään paikallavaluna kaksinkertaisena rakenteena jossa on 150mm + 150 mm betoniseinät ja niiden välissä 50 mm ilmarako, jotta ääni ei kulje runkoa pitkin. Rakennusten välisen aulan lasikaton teräspalkit joudutaan tukemaan salin seinän lisäksi konservatoriotalon pilareihin. Rakennuksen kolmannen kerroksen länsireunan ulokeosa tehdään ulokelaattoina suorakaidepalkkiin tukeutuen. Rakennus jäykistetään betonirakenteisin porras- ja hissikuilu. Tiilijulkisivu tehdään puhtaaksimuuraten. Rakennuksen tasakatto tehdään riittävin kaadoin.

LAAJUUSTIEDOT

Kerrosala: 5990 m²
 Huoneistoala: 3160 m²
 Aula- ja lämpiötilat: 465 m²
 Pysäköintihalli: 1770 m²

Julkisivuleikkaus ja -ote 1:50

Näkymäluonnos Ammattikoulunkadulta idästä

LÄHTEET

KIRJALLISET

Barron, Michael (2009): *Auditorium Acoustics and Architectural Design*

Koppinen, Mari (2001): *Tampereen Konservatorio 1931-2001*

INTERNET

www.musiikinopetus.fi

www.tampereenmusiikkiakatemia.fi

www.tampere.fi

Tampereen Kaupunkistrategia 2025 -julkaisu:

http://www.tampere.fi/tiedostot/k/MJNThAyNH/DK_TRE_strategia_suomi_kevyt.pdf (tarkistettu 26.1.2017)

Viiden tähden keskusta -julkaisu

<http://www.tampere.fi/tiedostot/v/AI4M4rX5Z/keskustankehittamisohjelmatiivistelma.pdf> (tarkistettu 26.1.2017)

www.rky.fi (Museovirasto)

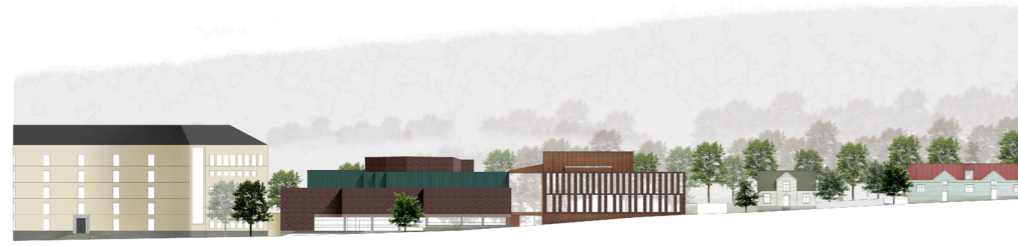
www.wikipedia.org

Arkkitehtuurikilpailun kilpailuohjelma:

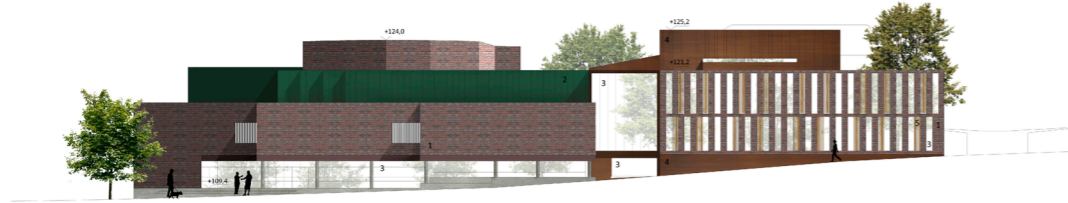
http://tampereenmusiikkiakatemia.fi/wp-content/uploads/2013/11/Musiikkiakatemiatalon_laajenus_kilpailuohjelma1.pdf

(<http://www.cs.tut.fi/courses/SGN-4200/PDF/akustiikka.pdf>)

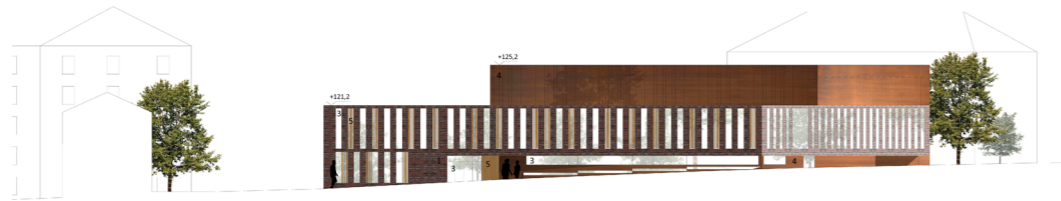
Kuvalähteet mainittu kuvien yhteydessä.

Ableckkaus Ammattikoulunkatu pitkin kohti etelää 1:500

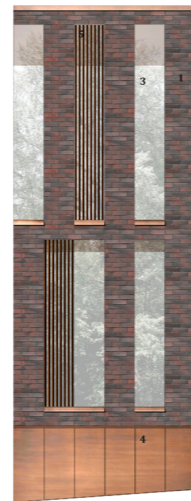
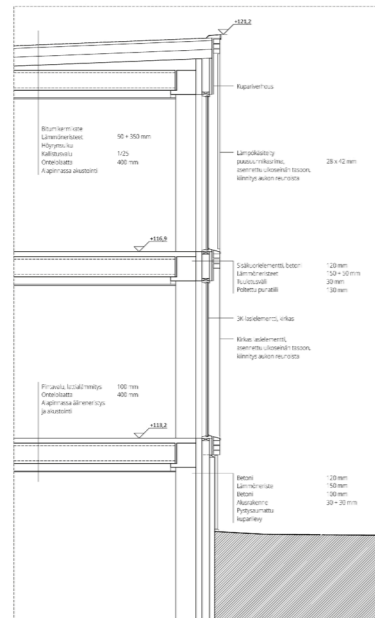
Julkisivu pohjoiseen Ammattikoulunkadulle 1:250

Julkisivu länteen Kiasentankadulle 1:250

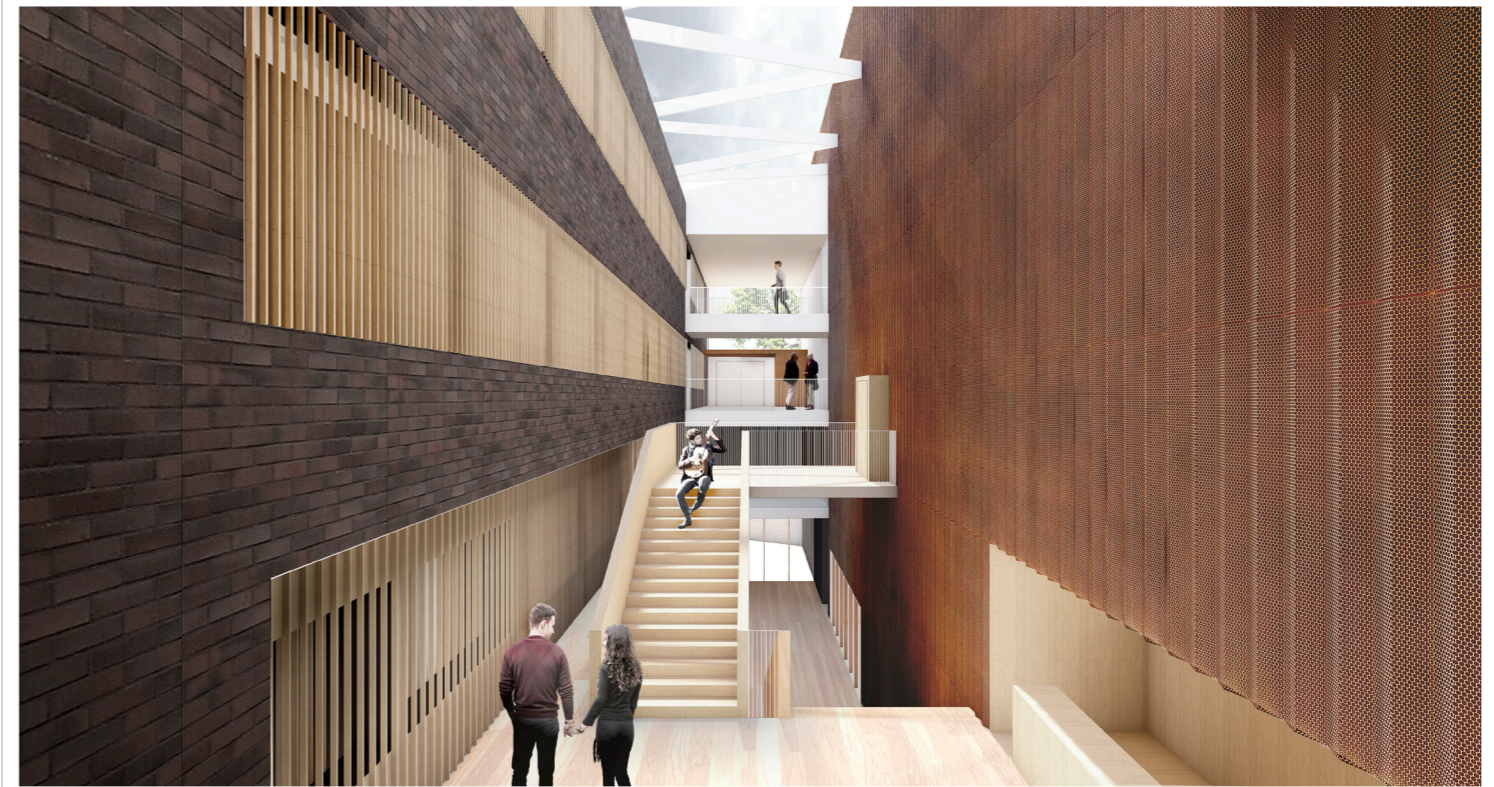

Julkisivu etelään Kiasentankadulle 1:250

- 1 POLTETTU PUUNATILII
- 2 MAALATTU METALLILEVY (päärakemus)
- 3 LASI
- 4 SIPARILEVY
- 5 TIIVIS

Julkisivuleikkikka ja -ote 1:50

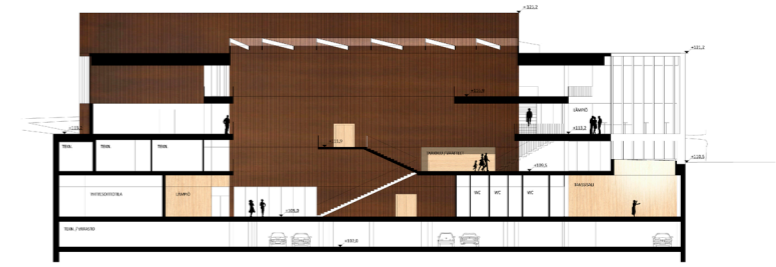
Näkymä rakennusten välisestä volppiba-aulasta

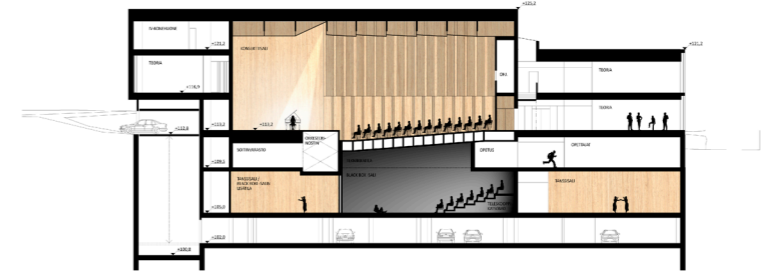
Pohjapiirros, 1.kerros 1:200

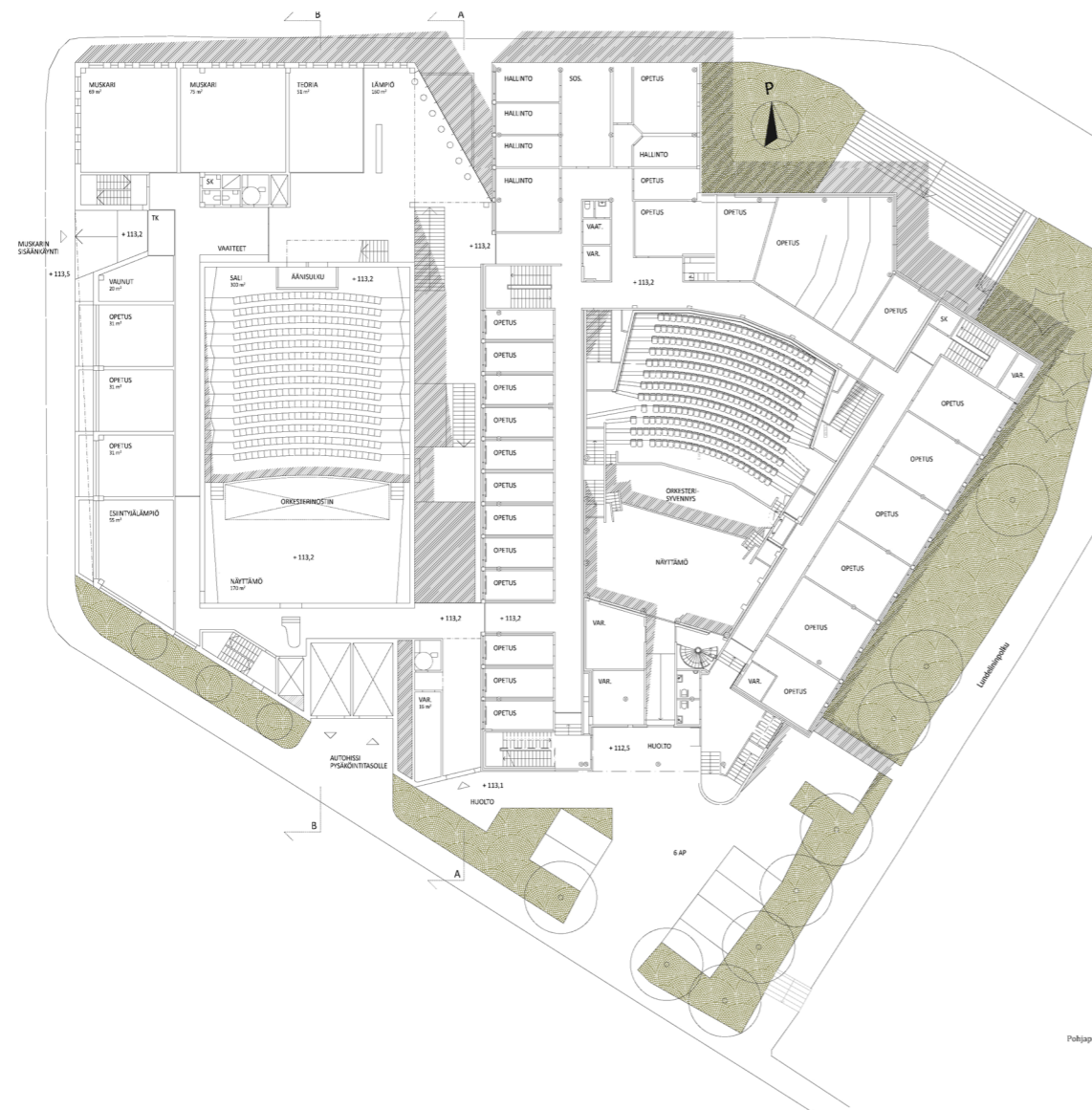
Näkymä konserttisalista

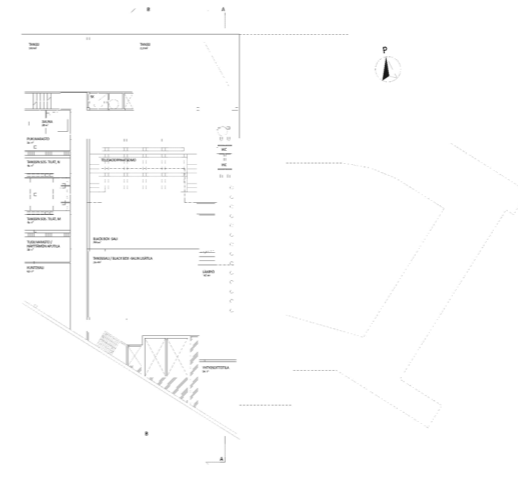
Leikkaus A-A valokönnön kohdalta 1:250

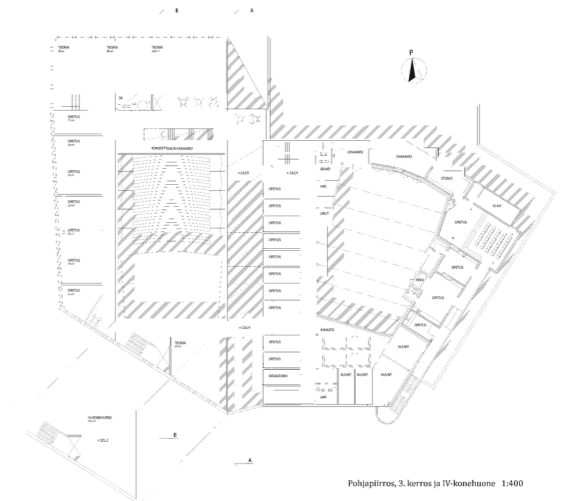
Leikkaus B-B salien kohdalta 1:250

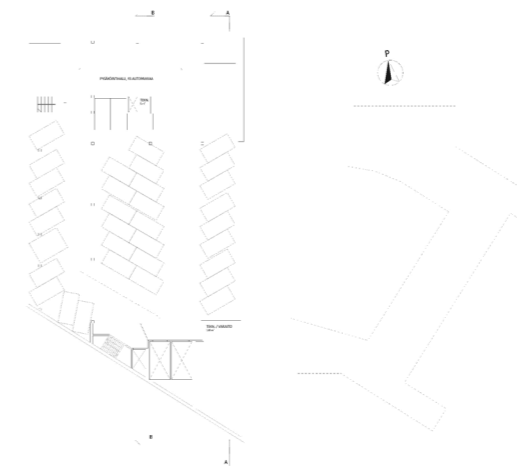
Pohjapiirros, 2. kerros 1:200

Pohjapiirros, kellarikerros 1:400

Pohjapiirros, 3. kerros ja TV-konehuone 1:400

Pohjapiirros, pysäköintialue 1:400